

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 13

ASIA:

Tasovassa olevan lähetystön raportti n:o 1.

Ministeri Niirikoski

7/1 1939.

V a r s o v a - SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 16/9

Varsova - SSA 5 P:ÄÄ tammi- KUUTA 19 39.

VIITTAUS: N

P:ÄÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö - LLE

ASIA: Lähetystön raportti n:o 1

Lähetystö toimittaa oheisena kunnioittaen Ulkoasiain-
ministeriölle raporttinsa n:o 1: "Ulkoasiainministeri Beckin
Münchenin matkan aattona" / siv. 1 - 3 / seitsemänä kappaleena.

Ministeri: *Brunskivikoki.*

V a r s o v a - SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 1.

Varsova - ssa 5 p:nä tammi- kuuta 19 39.

1/105 Pal. S - 39
1071 - 39

Asia: Ulkoasiainministeri Beckin

Münchenin matkan aattona.

5 C13

Kuten eräässä äskeisessä raportissani mainitsin on epävarmuus Saksan aikomuksista vaikuttanut hermostuttavasti Puolan yleiseen mielipiteeseen ja myös ulkoasiainhallintoon. Kun eilen illalla lopullisesti saatiin vahvistus tiedolle, että ulkoasiainministeri BECK Rivieralta palatessaan tapaa valtakunnankansleri HITLERin, odotetaan täällä heidän keskustelunsa selvittävän tilannetta, mikäli valtakunnankansleri on valmis ja halukas esittämään Saksan kannan monissa molempia maita koskevissa kysymyksissä, joista tärkein Puolalle on Karpaatto-Ruteniaa koskeva ja tietysti välillisesti myös Memeliä koskeva. Ominaista puolalaiselle optimismille on, että täällä laajoissa piireissä vielä uskotaan, että kysymys Puolan ja Unkarin yhteisestä rajastakin saadaan vielä selvitetyksi Puolan toivomusten mukaisesti. Tällaisen ratkaisun mahdollisuuden puolesta puhuvat m.m. alituiset rajahankaukset Puolan ja Tshekkoslovakian sekä Unkarin ja Tshekkoslovakian rajoilla, sekä itsessään Karpaatto-Ruteniassa esiintyneet vaikeudet, jotka muka ovat omansa osoittamaan Saksalle, ettei sillä ole eksistenssimahdollisuuksia Tshekkoslovakian yhteydessä. Saatuaan lopullisen selvyden Saksan pyrkimyksistä olisi Puola valmis kehittämään suhteitaan Saksaan ja äskeinen Venäjän kanssa tehty välienselvittely jäisi eleeksi, jolla ei tule ole-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

maan suurempaa käytännöllistä merkitystä. Välit sinnepäin koetetaan pitää korrekteinä, mutta varsinaisesta lähentymisestä ei tule mitään.

Tällaisen kannan esittäjät ovat mielestäni liian optimisteja. Saksan johtohenkilöt eivät tosin ole ilmoittanut kantaansa aikeistaan Ukrainaan nähden, mutta sehän on luonnollista, eikä sen varaan voida laskelmia tehdä. Krään tšekäläisen suurvallan edustaja kertoi tänään, että hän oli lähettänyt äsken miehen Karpaatto-Rutenian pääkaupunkiin. Hustin tutustumaan tilanteeseen siellä. Palattuaan oli lähetti ker- tonut m.m., että saksalaisia upseereja on siellä useampia, mutta että he viipyvät vain noin viikon ajan, jonka jälkeen tutustuttuaan maahan ja m.m. lennetyään alueen yli ristiin rastiin, matkustavat pois ja tilalle tulee uusia. Muuten on elämä siellä asuntojen ja ravinnon puutteen takia melkein mahdotonta ja kello 7 jälkeen illalla kukaan ei saa liikkua ulkona, ilman erikoista lupaa ja ilman sotilasvartiota. Lähetin saama vaikutelma oli ollut, että Saksalla on omat suunnitel- mansa, joita varten se tarvitsee Karpaatto-Rutenian alueen. Sama suur- lähettiläs mainitsi toiselta puolen Venäjän Ukrainasta saamiensa tie- tojen mukaan epäilevänsä, että sikkäläiset ukrainalaiset olisivat alt- tiita saksalaiselle propagandalle tai halukkaita nousemaan Saksan tu- kemina Neuvostoliittoa vastaan. Aktiivisesti ajavat Ukrainan asiaa vain ulkomailla Yhdysvalloissa ja Kanadassa sekä nyttemmin varsinkin Saksassa asuvat ukrainalaiset. Kannatusta saisivat ne kyllä Puolan ukrainalaisten keskuudesta, koska nämä ovat tyytymättömiä siihen ta- paan jolla heitä puolalaisten taholta kohdellaan. Askeiset Puolan ra- javartiosotilaiden tšekäläisten ukrainalaisten keskuudessa harjoitta- mat julmuudet ovat saamani tietojen mukaan tosin lopetettu, senjäl- keen kuin paavillinen nuntius äskettäin teki matkan ukrainalaisalueel- le, ja sen aikana osoitti erikoista huomaavaisuutta uniaattisen kirkon johtomiehiä kohtaan.

On tietysti ennen aikaista ja turhaakin tehdä arvailuja siitä mitä BECKin ja HITLERin välinen keskustelu tulee koskemaan ja vielä epätietoisempää arvailla sen tuloksia, mutta joka tapauksessa ollaan täällä tyytyväisiä, että BECK saa puhua itsensä HITLERin luona eikä vaan Saksan ulkoasiainministerin kanssa, joka muuten jo noin viikon perästä saapunee tänne. Todetaan näet mielihyvällä, että HITLER ottaa BECKin vastaan ja että hän suuremmalla arvovalalla ja selvyydellä kuin ulkoasiainministerinsä voi esittää Saksan kannan esille tulevissa kysymyksissä.

Ministeri: *Bruno Kivikoski.*

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C13

ASIA:

Varsovassa olevan lähetystön raportti n:o 2.

Ministeri Riwikowski

10/1 1939.

V a r s o v a - S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 34/13.

Varsova- S S A 10 P:nÄ tammi- KUUTA 19 39.

VIITTAUS: N

P:nÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö - LLE

ASIA: Lähetystön raportti n:o 2.

Lähetystö toimittaa kunnioittaen ohjeina Ulkoasiainministeriölle raporttinsa n:o 2: "Ulkoasiainministeri Beckin käynti Berchtesgadenissa" / siv. 1 - 2 / seitsemänä kappaleena.

Ministeri: *Bruno Kinnunen*

V a r s o v a - SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 2.

Varsova- ssa 10 p:nä tammi- kuuta 19 39.

3/155 Pal. S - 39

14/1-39

Asia: Ulkoasiainministeri Beckin
käynti Berchtesgadenissa.

5 C13

Ulkoasiainministeri BECKIN ja valtakunnankansleri HITLERIN äskeisestä tapaamisesta ovat koko maailman lehdet tiedoittaneet ja omasta puolestaan lisänneet arvelujaan siitä, mitä kysymyksiä neuvottelussa käsiteltiin. Kummaltakaan taholta ei ainakaan vielä ole annettu tietoja neuvotteluista, joten lehtikirjoitukset sekä täällä että muualla perustuvat arvailuihin. Molempia maita kiinnostavia kysymyksiä on siksi runsaasti, että jokainen kirjoittaja esittää keskusteluista oman versionsa. Todennäköisesti onkin keskustelu koskenut useampia ajankohtaisia kysymyksiä, mutta pääasiallisin tulos lie-
nee ollut, että saksalais- puolalainen hyökkäämättömyyssopimus 26 p:ltä tammikuuta 1934 edelleen jää muodostamaan pohjan maiden väli-
sille suhteille.

Puolalle tärkeintä, nim. kysymystä Karpaatto-Ruteniasta ei keskusteluissa kosketeltu. Niin on ainakin tšekäläinen ulkoasiainministeriö eräälle virkaveljelleni ilmoittanut. Keskustelu on sen ilmoituksen mukaan ollut yleisluontoinen, ilman että mitään päätöksiä tai ratkaisuja olisi tehty. Johtopäätös, joka yleisemmin esitetään ja erittäin mielellään juuri Puolassa, on, että Saksan poliittinen intressi ei tällä hetkellä erityisemmin kohdistu Itä-Euroopan vaan etelään ja länteen sekä kysymykseen siirtomaista, joista Italia jo -

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluhjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoitukseen.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoitukseen.

yhteisymmärryksessä Saksan kanssa - on alottanut aktion.

Molempien maiden ulkoasiainministerien kesken lienee lopullisesti sovittu, että Saksan ulkoasiainministeri von RIBBENTROP saapuu Varsovaan kuluvaan kuun 26 päivänä eli siis juuri Puolan ja Saksan hyökkäämättömyyssopimuksen allekirjoittamisen 5 vuotispäivänä, mikä sattuma tai järjestely katsotaan hyväksi enteeksi molempien maiden välisten hyvien suhteiden jatkumiselle.

Erään tšekiläisen lehden saaman tiedon mukaan ei LITVINOFF tule pysähtymään Varsovassa matkallaan Genèveen.

M i n i s t e r i : *Bruno Kivikosa.*

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 13

ASIA:

Varsovassa olevan lähetystön raportti n:o 3.

Ministeri Kivikoksi

20/1 1939.

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 78/35.

Varsova S S A 20 P:nÄ tammi KUUTA 19 39.

VIITTAUS: N

P:nÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

4/155 Val. 8-39
23/1-39
5 C13
Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Lähetystön raportti n:o 3.

Allekirjoittanut lähettää oheisena kunnioittaen Ulko-
asiainministeriölle raporttinsa n:o 3: "Puola ja Saksa"
/siv. 1 - 3/ yhtenätoista kappaleena.

Bruno Nivikski.

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 3.

Varsova ssa 20 p:nä tammi kuuta 1939.

4/157 Pol. S. 39.

25/1. 39

Asia: Puola ja Saksa.

5 C13

Ulkoasiainministeri BECKin käynti Saksassa ja Saksan ulkoasiainministerin t.k. 25-27 päiviksi sovittu virallinen vierailu Varsovassa ovat omiansa suuresti hälventämään yleisesti pohdittuja epäilyksiä Saksan ulkopoliittikan lähimmistä pyrkimyksistä. Saksan ulkoasiainministerin täällä vierailun päiväksi on sovittu juuri 26 päivänä tammikuuta 1934 Puolan ja Saksan välillä tehdyn hyökkäämättömyyssopimuksen 5 vuotispäivä, jolla järjestelyllä tahdotaan tehostaa tämän sopimuksen merkitystä ja sen edelleen säilyttämistä Puolan ja Saksan suhteiden perustana, samoin kuin molempien maiden halua kehittää keskinäisiä suhteitaan. Tällainen toteamus talkitaan täällä siten, että Saksan lähimmät ulkopoliittiset pyrkimykset eivät tule kohdistumaan itsenäisen Ukrainan luomiseen, vaan ensi sijassa Länsi-Eurooppaan ja siirtomaakysymyksen järjestämiseen. Vaikka Puolan lehdistö tähän asti on melkein päivittäin kirjoittanut Saksan aikeista Ukrainaan nähden, on täällä yht'äkkiä alettu selittää, että oikeastaan länsivaltain /etupäässä Ranskan/ lehdistö ~~siksastaan~~ on alottanut kirjoittelun Ukrainasta käsitellen kirjoituksissaan kysymystä kaikilta mahdollisilta puolilta ja jopa esittäen teorioita niistä keinoista, joita Saksa voisi käyttää oletetun pyrkimyksensä toteuttamiseksi. Tämä on tapahtunut tarkoituksessa saada Saksan huomio itään ja pois länsivalloille vä-

JAKELUOHJE:

Tavallinen

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 3.

Varsova ssa 20 p:nä tammi kuuta 1939.

4/157 Tal. S. 39

23/1. 39

Asia: Puola ja Saksa.

5 C13

Ulkoasiainministeri HECKin käynti Saksassa ja Saksan ulkoasiainministerin t.k. 25-27 päiviksi sovittu virallinen vierailu Varsovassa ovat omiansa suuresti hälventämään yleisesti pohdittuja epäilyksiä Saksan ulkopoliittikan lähimmistä pyrkimyksistä. Saksan ulkoasiainministerin täällä vierailun päiväksi on sovittu juuri 26 päivänä tammikuuta 1934 Puolan ja Saksan välillä tehdyn hyökkäämättömyyssopimuksen 5 vuotispäivä, jolla järjestelyllä tahdotaan tehostaa tämän sopimuksen merkitystä ja sen edelleen säilyttämistä Puolan ja Saksan suhteiden perustana, samoin kuin molempien maiden halua kehittää keskinäisiä suhteitaan. Tällainen toteamus tulkitaan täällä siten, että Saksan lähimmät ulkopoliittiset pyrkimykset eivät tule kohdistumaan itsenäisen Ukrainan luomiseen, vaan ensi sijassa Länsi-Eurooppaan ja siirto-maakysymyksen järjestämiseen. Vaikka Puolan lehdistö tähän asti on melkein päivittäin kirjoittanut Saksan aikeista Ukrainaan nähden, on täällä yht'äkkiä alettu selittää, että oikeastaan länsivaltain /etupäässä Ranskan/ lehdistö ~~saksasta~~ on alottanut kirjoittelun Ukrainasta käsitellen kirjoituksissaan kysymystä kaikilta mahdollisilta puolilta ja jopa esittäen teorioita niistä keinoista, joita Saksa voisi käyttää oletetun pyrkimyksensä toteuttamiseksi. Tämä on tapahtunut tarkoituksessa saada Saksan huomio itään ja pois länsivalloille vä-

JAKELUOHJE:

Tavallinen

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

hemmän miellyttävistä suunnitelmista /sic/.

Kaikesta päättäen on kuitenkin olemassa paljon perustaa johtopäätökselle, että Saksa haluaa säilyttää itäraajallaan tilanteen rauhallisena ja olla varma, ettei sillä siltä taholta tule olemaan vaikeuksia sen ryhtyessä ajamaan muita päämääriä.

Keskusteluista virkaveljieni kanssa olen saanut sen käsityksen, että useimmat heistä olettavat Saksan nyt ottavan siirtomaita koskevan kysymyksen järjestämisen lähimmäksi tehtäväkseen. Italian vaatimuksista järjestettäne Djibutia koskeva tavalla, joka tyydyttää Italiaa, kun sen sijaan sen Tunisia ja Korsikaa koskevat vaatimukset raukeavat. Saksa kannattaa Italian vaatimusta Djibutiin nähden ja sen jälkeen tulee siirtomaakysymys esille molempien akseli-valtojen sitä ajaessa.

Tämän olettamuksen toteutuminen ei suinkaan Puolalle ole vastenmielinen. Sehän on itse esittänyt vaatimuksia siirtomaista. Kuka tietää mitä mahdollisuuksia syntyy, jos asia tulee neuvottelujen kohteeksi? Mutta vaikka Puolan vaatimus jäisikin - kuten todennäköistä - vain hurskaaksi toivomukseksi, voittaa Puola joka tapauksessa aikaa, mikä sille on erinomaisen tärkeätä. Onhan maassa vielä suoritettava suunnaton työ sen omaksuman suurvalta aseman perustan luomiseksi, eikä suinkaan ainoastaan puolustusvoimien vahvistamiseksi, mihin tähän asti on pantu suurin paino, vaan myös kaikkien yhteiskunnallisten olojen vakiinnuttamiseksi ja parantamiseksi. Ahkeralla työllä saadaan, taloudellisista vaikeuksista huolimatta, aina jotain aikaan ja vuoden parin päästä on valtakunta entistä vahvempi, jos ulkopoliittinen tilanne silloin muuttuu sille vaaralliseksi.

Todettavissa on, että tšekäläisten sanomalehtien viime päivien artikkelien sävy on huomattavasti suopeampi Saksalle kuin aikaisemmin, ja muutamat lehdet ovat myös hieman pisteliäästi tehneet pi-

laa Ranskan lehtien ulkoasiainministeri BECKin Berchtesgadenissa käynnin johdosta julkaisemista artikkeleista ja tämän käynnin vaikutuksista Ranskassa.

Ulkoasiainministeri RIBBENTROPin vastaanotto järjestettäneen erityisen juhlalliseksi. Hänelle on ensimmäisenä ulkomaalaisena varattu asunto äsken kunnostetussa palatsi Blanka'ssa, jonne mahdollisesti myös koko hänen suuri seurueensa - tšekäläisten tietojen mukaan 20 henkilöä - saadaan majoitetuksi.

Mainittakoon vielä merkinä Puolan ja Saksan suhteiden kehittymisestä, että GÖRING lähiviikkojen kuluessa saapuu Puolan presidentin vieraaksi osallistuakseen metsästyksen Bialowiez'issa.

Ministeri: *Bruno Kivikoski.*

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 13

ASIA: _____

Varsovaassa olevan lähetystön raportti n:o 4.

Ministeriö Kirjasto

31/1 1939.

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 138/56.

Varsova SSA 31 P:ÄÄ tammi KUUTA 19 39.

VIITTAUS: N

P:ÄÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

5 155 Palst. 39.
42-39 ?
5 C13

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Lähetystön raportti n:o 4.

Allekirjoittanut lähettää oheisena kunnioittaen Ulko-
asiainministeriölle raporttinsa n:o 4: "Saksan ulkoasiain-
ministerin Varsovan vierailusta" /siv. 1 - 2/ yhtenätoista
kappaleena.

Bruno Kivikallio

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 4.

Varsova ssa 31 p:nä tammi kuuta 1939.

Asia: Saksan ulkoasiainministerin
Varsovan vierailusta.

5 157 Pal. S. 39.
42-29 ?
5 C13

Saksan ulkoasiainministerin Varsovassa käynnin yhteydessä tapahtuneista neuvotteluista ei edellisessä raportissani esitettyjen näkökohtien lisäksi ole juuri mitään uutta esitettävissä. Käynnin tärkeimmäksi tulokseksi on katsottava toteamus, että Puolan ja Saksan välillä viimeaikaisten tapahtumien johdosta syntyneet väärinkäsitykset ja epäluulot on saatu täysin selvitetyiksi ja että molempien maiden välistä hyökkäämättömyyssopimusta 26 päivältä tammikuuta 1934 tullaan edelleen pitämään niiden välisten kysymysten selvittelyn perustana ja pohjana.

Vaikka käynnin aikana keskusteltiin eräistä järjestelyistä m.m. vähemmistöjen asemaa koskevassa asiassa, on sen pääasiallinen merkitys katsottava julkiseksi osoitukseksi siitä, että kaikki viime aikoina maailman sanomalehdistössä pohditut huhut Saksan sellaisista aikomuksista Itä-Euroopassa, jotka joko suoraan tai välillisesti kohdistuisivat Puolaa vastaan, ovat ainakin tässä ajan vaiheessa perusteettomia.

Maailman lehdistö on julkaissut keskusteluista annetut viralliset kommunikéat, joten niihin ei ole syytä tässä palata. Positiiviseksi tulokseksi käynnistä jää se, että se on vahvistanut ulkoasiainmi-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

nisteri BECKin äskeisen Saksan-matkan ja sen kuluessa käytyjen keskustelujen antamaa käsitystä siitä, että Saksan itä-rajalla ei erikoisempaa lähitulevaisuudessa ole odotettavissa. On luonnollista, että täällä ollaan käynnin tuloksiin tyytyväisiä ja erittäin siihen, että Puolan ulkopolitiikka on saanut Saksan taholta tunnustuksen, mikä on omiansa vahvistamaan ulkoasiainministeri BECKin asemaa. Valtakunnankansleri HITLERin eilissä puheessa annettiin sama tunnustus Puolalle julkisesti.

Puolan ulkopolitiikka tulee siis edelleen jatkumaan itsenäisenä tasapainon ylläpitäjänä Itä-Euroopassa. Puola haluaa pitää suhteensa molempiin suuriin naapureihinsa mahdollisimman hyvinä ja luojittaa asemaansa tasapainon ylläpitäjänä tahtomatta sitoutua toisten valtioiden välisiin liittoihin, mutta haluten säilyttää hyvät välit kaikkien kanssa. Vaikka tehtävä onkin vaikea, ovat äskeiset käynnit, valtakunnankansleri HITLERin eilinen puhe y.m. osottaneet tämän itsenäisen politiikan edullisuuden ja samalla olleet omiaan nostattamaan Puolan itsetuntoa tärkeänä tekijänä maailman politiikassa.

Ministeri: *Puuno Kivikosa.*

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 13

ASIA:

Varsossa olevan lähetystön raportti n:o 5.

Ministeri Kivikosi

10/2 1939

Min/Pol.

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 225/70.

Varsova ssa 10 P:ÄÄ helmi KUUTA 19 39.

VIITTAUS: N

P:ÄÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

6/155 Pal. 2 -39
15/2-39
5 C13

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Lähetystön raportti n:o 5.

Allekirjoittanut lähettää oheisena kunnioittaen Ulko-
asiainministeriölle raporttinsa n:o 5: "Ulkoasiainhallinnon
budjettikeskustelu Senaatin talousvaliokunnassa" /siv. 1 - 2/
yhdeksänä kappaleena.

Brunstikivinski.

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 5.

Varsova ssa 10 p:nä helmi kuuta 19 39.

Asia: Ulkoasiainhallinnon budjetti-
keskustelu Senaatin talousvaliokun-
nassa.

6/157 Tal. S - 39.	
157 - 39	2
5	C13

Kuluven kuun 8 päivänä käsitteli Senaatin talousvaliokunta ulkoasiainministeriön menoarviota, minkä yhteydessä useat senaattorit ja myös apulaisulkoasiainministeri kreivi SZEMBEK ulkoasiainministerin edustajana käyttivät puheenvuoroja. Senaattorien puheissa todettiin ensin viime vuoden ulkopoliittiset saavutukset niin suuriksi, että tämä vuosi on ikuisiksi ajoiksi jäävä historiaan Puolan ulkoasiainhallinnon oivallisen hoidon merkkipuotena. Normaalisten suhteiden aikaansaaminen Liettuan kanssa ja Olsa-alueen liittäminen emämaahan ovat saavutuksia, jotka osoittavat, että ulkoasiainministeri BECK on hyvin vaalinut marsalkka PIŁSUDSKIN jättämää perintöä ja hänen viitoittamallaan tiellä pysyen päässyt sellaisiin tuloksiin, että hän voi niitä tyydytyksellä osoittaa Puolalle ja koko Euroopalle.

Useat puhujat koskettelivat kysymystä ulkomailta asuvien puolalaisten asemasta ja huomauttivat, että varsinkin Saksassa asuvien puolalaisten asema on vaikea eikä vastaa niitä toivomuksia, joihin puolalais-saksalainen selitys 5 päivältä marraskuuta 1937 antoi aiheita. Vielä kiinnitettiin ulkoasiainministeriön huomiota maastamuuttomahdollisuuksien hankkimiseen puolalaisille emigranteille sekä siirto-
maakysymykseen.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaadustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaadustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Apulaisulkoasiainministeri huomautti alussa, että ulkoasiainhallinnon alalla on työtavoissa tapahtunut suuria muutoksia. Viime vuosina on ollut mahdollista keskustella ja järjestää useita kysymyksiä, Kansainliiton yleiskokousten yhteydessä, jolloin eri maiden edustajat ovat päässeet henkilökohtaiseen kosketukseen keskenään. Nytkin se ei enää ole mahdollista ja senvuoksi vaaditaan taas ulkomailla olevilta edustajilta enemmän työtä, koska on palattava ennen Kansainliiton perustamista vallinneisiin työtapoihin.

Apulaisulkoasiainministeri kosketteli puheessaan myös siirtomaakysymystä huomauttaen, että Kansainliiton raaka-aineiden hankkimismahdollisuuksia koskeva toiminta on tyrehtynyt, niin että Puolan itsensä täytyy etsiä pääsy raaka-ainemarkkinoille. Siirtomaakysymystä seuraava Puolan hallitus myös tarkasti ja tulee heti, kun kysymys joutuu kansainvälisen käsittelyn alaiseksi, varaamaan itselleen oikeuden esittää omat näkökohtansa etujensa valvomiseksi.

Juutalaiskysymystä kosketeltiin keskustelun kuluessa ja osoitettiin ulkoasiainministerille kehoitus tarkasti valvoa asian kehitystä sekä painostettiin erittäin sitä seikkaa, että länsivalloissa on vallalla väärä käsitys, koska luullaan, että Puola haluaisi juutalaisten maastamuuttoa antisemiittisistä syistä, vaikka tosiasia on, että Puolan täytyy vaatia juutalaisia muuttamaan maasta siksi, että maassa on liian paljon juutalaisia, jotka on muuttaneet/^{tänne} melkein kaikista maista.

Ministeri: *Bruno Kivikosi.*

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 13

ASIA: _____

Varsossa olevan lähetystön raportti n:o 6.

Ministeri Kivikoski

20/3 1939.

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ nro 382/120.

Varsova SSA 20 P:nä maalisk. KUUTA 19 39.

VIITTAUS:

P:nä KUUTA 19 P:TTY nro

VIITTAUS: D.U.M. / 19

KIRJALIN	
9 / 156 Sal.	29.
22/3-39	L.
5	C13

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Lähetystön raportti n:o 6.

Allekirjoittanut lähettää oheisena kunnioittaen
Ulkoasiainministeriölle raporttinsa n:o 6: "Tshekkoslovakian
kohtalo ja Puola" /siv. 1 - 3/ kahdeksana kappaleena.

Bruno Kivikallio

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 6.

Varsova ssa 20 p:nä maalisk. kuuta 1939.

9/176 Sal. 29.

22/3-39

Asia: Tšekkoslovakian kohtalo ja

Puola.

5 C13

Tšekkoslovakian yllätyksellisen nopea hajoaminen on täällä kuten muuallakin herättänyt suurta huolestumista ja hämminkiä. Vaikka Puolan ulkopolitiikan yksi päämäärä - yhteinen raja Unkarin kanssa - sen kautta ehkä saavutettiin, oli hinta kuitenkin liian kallis ja uuden järjestelyn aiheuttamat vaarat suuremmat kuin saavutuksen tosiasiallinen arvo uusissa olosuhteissa. Tapahtumistahan johtuu, että Puolan raja Saksaa vastaan pitenee noin 1000 kilometrillä sillä Slovakiaa, sen alistuttua Saksan suojelukseseen, voida laskea itsenäiseksi valtioksi. Puola jää etelässä Saksan puristukseen, ja yhteisellä rajalla Unkarin kanssa on vain arvo, joka riippuu kokonaan Unkarin politiikasta, joka viime aikoina ei suinkaan ole ollut omiansa nostamaan sen osakkeita puolalaisten silmissä. Sanomalehdistö onkin viime päivinä, sansuurista huolimatta, sisältänyt varsin huolestuneita kirjoituksia tapahtumien johdosta ja niiden Puolalle tuottamista vaaroista. ~~Ääkeiset~~ ylioppilaiden mielenosoitukset, jotka olivat omansa huonontamaan välejä Saksan kanssa ja huhut Memelin saksalaisten pyrkimyksestä omiaan yhteyteen ja Liettuaa Saksan taholta uhkaava vaara ovat omiansa lisäämään huolestuneisuutta, koska Puola siten joutuisi pohjoisessa, lännessä ja etelässä Saksan puristukseen ja pakostakin oli-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkomaainministeriön tiedoituksiin.

si silloin joutuva Saksan vaikutuspiiriin ja sidotuksi noudattamaan sen toivomuksia.

Ministeri Beckin politiikkaa on arvosteltu ankarasti, mutta toiselta puolen ymmärretään, ettei hänellä ole ollut mahdollisuutta noudattaa Saksaan nähden muunlaista politiikkaa viime syksyn tapahtumien jälkeen. Jos Puolan ja Tšhekkoslovakian välit olisivat olleet toiseltaiselta ennen sudeettialueen liittämistä Saksaan, olisi asiat voineet kehittyä toisin, mutta Puolan vaatimukset pieneen Teschenin alueeseen estivät ystävällisten suhteiden solmimista Tšhekkoslovakian kanssa. Vaikka Teschenin alue saatiinkin ja nyt ehkä saadaan toivottu yhteinen raja Unkariin, on vaaka sittenkin minus-puolella.

Puolalla on hyvät suhteet Unkariin ja Romaniaan, joista viime mainittu varsinkin koettaa noudattaa itsenäistä ulkopoliittikkaa, mutta jossa Saksan vaikutus viime aikoina on ollut kasvamassa ja tapahtumien kautta tulee edelleen kasvamaan, ja joka kaikesta päättäen tulee olemaan Saksan laajentumispyrkimysten lähimpänä kohteena. Mitä hyötyä on silloin hyvistä suhteista näihin maihin, joista Unkari jo nyt on liiaksi Saksasta riippuvainen. Molempien maiden sotilaallinen merkitys on sen lisäksi laskettava verrattain pieneksi, koska ne eivät viime aikaisista, puolustuslaitoksen vahvistamiseksi tehdyistä, ponnistuksista huolimatta, vielä ole voineet saattaa puolustustaan nykyajan vaatimuksia vastaavaksi. Kaiken lisäksi ovat Unkarin ja Romanian keskeiset suhteet kaikkea muuta kuin hyvät. Puola tuntee jäävänsä todella eristetyksi, ja sen asema käy yhä vaikeammaksi.

Lehtikirjoitukset vetoavat Puolan kansaan, kehottaen sitä ponnistuksiin ja yhteistyöhön. Vaaditaan hallitusrintaman laajentamista, jotta koko kansa saataisiin yksimielisesti hallitusta tukemaan. Se on kuitenkin vaikeasti toteutettavissa, sillä on otettava huomioon myös

Puolan enemmän tai vähemmän tyytymättömät vähemmistökansallisuudet, joita Saksa osaa käyttää hyväkseen pyrkimystensä saavuttamiseksi. Slovakian ja Puolan rajaseudulla asuu Puolan puolella paljon ukrainalaisia, joiden keskuudessa jo ennenkin on harjoitettu vilkasta kiihoitustyötä, minkä odotetaan yhä kasvavan Slovakiasta muodostuessa uuden propagandakeskuksen.

Olin viime viikon lopulla Bukarestissa vielä ollessani tilaisuudessa toteamaan tapahtumien siellä herättämän levottomuuden, jota vielä lisäsi uusien ikäluokkien sotapalvelukseen kutsuminen ja huhut eräiden joukko-osastojen lähettamisestä Unkarin sekä Bulgarian rajaseuduille. Karpaatto-Ukrainan entisen hallituksen vetoamus Romanian apuun hylättiin tosin yksimielisesti ja kaikki tapaamani henkilöt olivat siitä tyytyväisiä, selittäen että Romanialla jo ennestään oli tarpeeksi huolia, niin ettei se suinkaan halua niitä lisätä.

Palattuani vasta eilen Varsovaan en ole vielä voinut lähemmin tutustua tšekäläisiin mielialoihin, mutta toivon voivani lähipäivinä niistä tarkemmin tiedoittaa.

Ministeri: *Bruno Kivikoski.*

*Jalonen
Kirjuri*

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 13

ASIA: _____

Varsovaan olevan lähetystön raportti n:o 7.

Ministeri Kivikosi

24/3 1939.

Min./Pol.

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

10/152 Pal. 1939.

KIRJELMÄ n:o 419/136.

22/10-39

Varsova SSA 24 P:NÄ maalisk. KUUTA 1939.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D.U.M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Lähetystön raportti n:o 7.

Allekirjoittanut lähettää oheisena kunnioittaen
Ulkoasiainministeriölle raporttinsa n:o 7: "Yleispoliittisen tilanteen arviointi Puolassa" /siv. 1 - 2/ kahdeksana kappaleena.

Bruno Kivikoski.

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 7.

Varsova ssa 24 p:nä maalisk. kuuta 1939.

Asia: Yleispoliittisen tilanteen
arviointi Puolassa.

AINMIIKSI
10/156 Sel. 29

27/10-29

5 | C13

Käydessäni tänään ulkoasiainministeriössä Itä-Euroopan osaston päällikön puheilla keskustelemassa yleispoliittisesta tilanteesta viime päivien tapahtumain valossa, sain sen käsityksen, että tilanne täällä arvioidaan erittäin vakavaksi ja lähipäivät erinomaisen kriittilliseksi. Kukaan ei tietysti tiedä mitä Saksa aikoo. Katsooko se nyt itsensä sotilaallisesti niin voimakkaaksi, että se Länsivalloista huolimatta ryhtyy toteuttamaan pyrkimyksiänsä vai eikö. Erityistä huomiota on kiinnitettävä Italian toimintaan, joka viime tingassa voi muodostua ratkaisevaksi tekijäksi. Tänne saatujen luotettavien tietojen mukaan on Italia mobilisoinut suuria joukko-osastoja Pohjois-Italiaan Ranskan rajalle, niin että rajaseutu on kokonaan suurena leirinä. Ranska on tietysti ryhtynyt vastaaviin toimenpiteisiin ja sellaisissa oloissa voi pienikin tapahtuma antaa alkusysäyksen suuralle tapahtumasarjalle.

Mitä Puolaan tulee, on varmaa, ettei se mielellään ryhdy so-
taan, mutta varmaa on myöskin, ettei se taistelutta tule luovuttamaan mitään sille kuuluvaa aluetta. Danzigin kysymys ei ole viime aikoina ollut aktueli, eikä sieltä nytkään kuulu erityisempää, mikä hiljaisuus, huomioonottaen äskeiset tapahtumat ja varsinkin Memelin palaut-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

taminen Saksalle, antaa aihetta olettamukselle, että Danzigin väestö on saanut käyttäytymisohjeet Saksasta mikä taas vuorostaan merkinnee Saksan haluavan ainakin toistaiseksi välttää suoranaisesti loukkauksista Puolaa, jolle viime tapahtumat ovat välillisesti olleet epäsuotuisat, ja joka senvuoksi on ollut pakoitettu tarkasti seuraamaan tilanteen kehittymistä ja valmistautumaan pahimman varalle. Yleisempää mobilisatiota ei ole pantu toimeen, mutta on eräitä ikäluokkia ja teknillistä henkilökuntaa kutsuttu palvelukseen ja muuten ryhdytty toimenpiteisiin puolustuksen lujittamiseksi. Ranskaa kohtaan ei täällä tunneta erikoisempaa luottamusta, mutta suhteet Englantiin ovat viime aikoina kehittyneet kiinteämmiksi. Ottaessani puheeksi Neuvostoliiton ja länsivaltojen sen taholta sodan sattuessa mahdollisesti saaman ja toivoman avun johdosta syntyvän tilanteen vaarallisuuden erittäinkin Puolalle, arveli haastattelemani, että Neuvostoliitto tuskin aktiivisesti osallistuisi tapahtumiin, vaan Leninin oppeja noudattaen vartoisii vain tilaisuutta bolshevismin levittämiseksi muihin maihin.

En uskalla ryhtyä tekemään laskelmia ja ennustuksia asioista, joihin niin monet tuntemattomat ja odottamattomat tekijät voivat vaikuttaa, mutta joka tapauksessa on syntynyt tilanne Puolalle aivan erikoisen vaikea ja sen kannanotto, jos tilanne nopeasti kehittyy sotaan, tärkeä ja kohtalokas ei vain sille itselleen vaan koko Euroopalle.

Ministeri: *Bruno Kivikoski.*

*Hyväksytty
Ministeriön*

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 13

ASIA: _____

Varsovan olevan tähtelyksi raportti n:o 8.

Ministeri Kivikoksi

29/3 1939

Min./Pol.

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ nro 446/149.

Varsova ssa 29 p:nä maalis kuuta 1939.

VIITTAUS: N

P:nä KUUTA 19 P:TTY nro

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 11/156 Pal. D. 1339.		
3/3-39		Liä.
SYNNÄ	OLUTU	ASIA
5	C13	

..... Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Lähetystön raportti n:o 8.

Allekirjoittanut lähettää oheisena kunnioittaen Ulko-
asiainministeriölle raporttinsa n:o 8: "Puola ja kansainvälinen
nykytilanne" /siv. 1 - 3/ kahdeksana kappaleena.

Bruno Kivikoski.

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 8.

Varsova ssa 29 p:nä maalisk. 1939.

Asia: Puola ja kansainvälinen nyky-
tilanne.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
31/3-39	11/156 Val. 1939.
5	C13

Huolimatta lukuisista olettamuksista ja arveluista, joita maailman sanomalehdistö on viime päivinä esittänyt Puolan ulkopoliittikan lähenmistä edesottamuksista, vakiintuu yhä enemmän käsitys, että Puola nytkin pysyy entisellä kannallaan s.t.s. irti kaikista ideologisista valtioryhmityksistä ja vapaana ennakkositoumuksista. Siksi ei Puola myöskään tule osallistumaan mihinkään yhteisiin julkilausumiin tai muihin toimenpiteisiin, jotka rajoittaisivat sen vapautta itse päättää toiminnastaan. Ulkomaan lehdistössä on esitetty olettamuksia, että ulkoasiainministeri Beckin piakkoin /3 p:nä huhtikuuta/ Lontoossa alkavan vierailun aikana saataisiin häneltä selvä ilmaisu Puolan kannasta. Sellainen tietysti saadaankin, mutta se ei käsittääkseen tule sisältämään mitään sitoumusta eikä lupautta.

Se erinomaisen voimakas saksalaisviha, jonka viime tapahtumat ovat täällä aiheuttaneet voi tuottaa uusia vaikeuksia Saksan kanssa, ellei hallitus pysty yleistä mielipidettä rauhoittamaan. Kadulla tai julkisella paikalla ei ole nykyään hyvä käyttää puheessa saksankieltä, koska voi joutua odottamatta hyökkäyksen uhriksi, kuten eräille ulkolaisille on viime päivinä sattunut. Mainittakoon, että yleisö esim. elokuvissa uutiskuvia esitettäessä osoittaa viheltämällä mieltään Saksaa vastaan, kun näytetään jotain Saksan johtomiehiä esittävää ku-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

vaa. Viime sunnuntainatapahtuneiden mielenosoitusten aikana useilla paikkakunnilla saksalaiseen väestöön kohdistuneista väkivallanteoista ja loukkauksista ovat Suomenkin lehdet jo kertoneet. Varsovassa ei mielenosoituksia sattunut, mutta olikin kaupunki varustautunut aivan erityisesti ylläpitämään rauhallisuutta. Koko poliisikunta oli mobilisoitu ja sijoitettu ympäri kaupunkia, niin että se olisi mahdollisimman nopeasti ollut kaikkialla, missä epäjärjestystä olisi ehkä sattunut. Useissa pihossa näkyi moottori- ja ratsupoliisiosastoja hälytysvalmiina.

Tästä yleisön saksalaisvastaisesta mielialasta johtuu tietysti sen taholta myös hallituksen ja varsinkin ulkopolitiikan johtajan arvostelua, koska se mielellään näkisi, että Puola lopultakin määritteli selvästi kantansa ja liittyisi julkisesti Saksan vastustajiin. Ulkoasiainministerin ja hänen virastonsa sekä asuntonsa vartiointia on täytynyt huomattavasti tehostaa.

Hallitus on luonnollisesti ollut vilkkaassa toiminnassa ja ryhtynyt lukuisiin tilanteesta johtuviin toimenpiteisiin, jotka tarkoittavat sotavoimien lujittamista ja valmiutta. Sanomalehdistö on joutunut entistä tiukemman sensuurin alaiseksi ja eräitä lehtimiehiä on pidätettykin. Hallitusrintaman laajentamisesta, siten että vastustuspuolueiden edustajia otettaisiin hallitukseen lienee neuvoteltu ja periaatteessa oltu valmiitakin sellaiseen järjestelyyn, mutta on kuitenkin katsottu, että nykyinen kriittillinen ajankohta ei ole sopiva muutosten toteuttamiseksi hallituksessa. Mitä ulkopolitiikkaan tulee luulen hallituksen olevan ulkoasiainministerin kannalla, joka haluaa säilyttää täyden harkinta- ja toimintavapauden. En voi lausua mitä perää on kuulemissani huhuissa, että eräissä ylemmissä upseeripiireissä haluttaisiin selvää kannanilmaisua Saksaa vastaan. Ulkoasiainministeri joka niin monasti on ilmoittanut Puolan ulkopolitiikan perusedellytyk-

siin kuuluvan sen täydellisen vapauden säilyttämisen, pysyy tällä kannallaan ja saanee sille hallituksen kannatuksen. Tätä kannanottoa on omiansa tukemaan se osuus, joka Neuvostoliitolle on varattu niissä suunnitelmissa, joihin olisi ryhdyttävä Saksan ja sen vaikutusvallan liiallisen kasvun ehkäisemiseksi. Täällä kuten meilläkin ja muissa Venäjän naapurimaissa tunnetaan sen kaksikasvoinen politiikka ja ymmärretään sen vaarallisuus.

Lehdistössä on hallituksen toimesta yhä uudelleen tehostettu, että Puolan on luotettava yksin omaan voimaansa laskematta ja luottamatta muiden lupauksiin tai sitoumuksiin, koska Tshekkoslovakian kohtalo on opettava esimerkki tällaisen herkkäuskoisuuden seurauksista.

Memelin menetyksen johdosta on täällä osoitettu Liettualle myötätuntoa luultavasti enemmän kuin missään muualla. Puolan ja Liettuan kauppasopimuksen ratifiointia koskevan esityksen käsittelyn yhteydessä m.m. Senaatissa viime lauantaina yhtyivät kaikki senaattorit spontaanisesti erään virkatoverinsa Liettualle esittämään myötätunnon ilmaukseen.

Memelin kysymyksen tultua selvitetyksi on useilta tahoilta lausuttu olettemuksia Danzigin kohtalosta ja olen kuullut huhuja, että Saksan kanssa käytäisiin asiasta neuvotteluja. On kuitenkin vaikeata todeta, onko näissä huhuissa perää ja onko Saksa vaatinut aluetta autotien rakentamiseksi koridorin yli, kuten kerrotaan. Tällaiseen vaatimukseen ei Puola taivu, niin että oletetuilla neuvotteluilla ei ole mitään menestymismahdollisuuksia.

Ministeri: *Bruno Kivikoski.*

*Polkainen
Kivikorski*

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C10

ASIA: _____

Vierovaara olevan lähetyslain raportti n:o 9.

Ministeri Kivikorski

31/3 1939.

Min/Pol.

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö

KIRJELMÄ nro 455/153.

Varsova SSA 31 P:NÄ maalisk. KUUTA 19 39

VIITTAUS:

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY nro

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
12/156 Pal. 12.39.		
74-39		
RYHMÄ	OKA TO	ASIA
5	CL3	

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Lähetystön raportit n:o 9 ja 10.

Allekirjoittanut lähettää oheisena kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle raporttinsa N:o 9: "Puolan suhtautuminen Englannin ehdotukseen vastavuoroisesta avustussitoumuksesta Saksan hyökätessä" /siv. 1 - 3/ ja n:o 10: "Ulkoasiainministeri Beckin Lontoon - matka" /siv. 1 - 2/ kahdeksana kappaleena.

Renstiö

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 9.

Varsova ssa 31 p:nä maalisk. kuuta 1939.

Asia: Puolan suhtautuminen Englannin ehdotukseen vastavuoroisesta avustussitoumuksesta Saksan hyökätessä.

12/156	Pal	29.
24-29	DATA	ASIA
5	013	

Kuten raportissani n:o 8 t.k. 29 päivältä olen käsityksenäni lausunut, tulee Puola jatkamaan itsenäistä riippumatonta ulkopoliittikaansa ja senvuoksi suhtautumaan kielteisesti Englannin ehdotukseen julkilausumaksi, jossa sitoudutaan vastavuoroiseen aseelliseen avunantoon Saksan hyökätessä.

Olen tyytyväinen, voidessani, erittäin hyvin informoitujen henkilöiden kanssa uudelleen asiasta keskusteltuani, vahvistaa tämän käsitykseni ja ilmoittaa, että Puola ehdottomasti on päättänyt olla yhtymättä kyseessä olevaan julkilausumaan, joten kaikki ne huhut ja tiedot, joita on liikkeellä Puolan muka vastakkaisista aikomuksista ovat täysin perättömiä.

Vastaanotettuaan Englannin hallituksen asiaa koskevan tiedustelun, Puola tiedusteli kuinka pitkälle menevään yhteistoimintaan Englanti puolestaan oli valmis. Tähän tiedusteluun ei tullut mitään vastausta. Sellaisesta ei ainakaan toissapäivänä täällä vielä tiedetty. Mutta vaikka vastaus olisi saatukin ja siinä olisi luvattu sotilasapua Puolalle, ei se vaikuta Puolan kielteiseen kantaan. Täytyy ottaa huomioon, että Englannin sotilasavun merkitys Puolalle jää sodan sattuessa varsin kyseenalaiseksi eikä suinkaan voisi estää Puolaa joutumasta sotänäyttämöksi kaikkine siihen liittyvine kärsimyksineen.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Kuten mainitussa raportissani olen ilmoittanut on Neuvostoliiton suunniteltu osallistuminen julkilausumaan toinen ja ainakin meille suomalaisille hyvin ymmärrettävissä oleva **syy** Puolan kielteiseen kanttaan.

Puolan asenne ei kuitenkaan ole yksinomaan ulkopoliittisten syiden aiheuttama, vaan johtuu se - paitsi että se on marsalkka Pilsudskin politiikan jatkamista - ennen kaikkea sisäpoliittisista syistä, jotka vaativat, että Puolan on jatkettava riippumatonta ulkopoliitikkaa liittymättä mihinkään valtioryhmiin. Laajojen kansankerrosten saksalaisvastainen mielipide on niin voimakas, että hallituksen nykyään on vaikea pitää sitä aisoissa ja estää sen puhkeamista saksalaisiin kohdistuviksi väkivallanteoiksi. Sanomalehtisensuuria on samasta syystä ollut tiukennettava ja eräitä toimittajia pidätettävä. Jos Puola liittyisi Englannin ehdottamaan julkilausumaan, kävisi hallituksen mahdolltomaksi enää hillitä tämän yleisen mielipiteen purkautumista teoiksi, jotka olisivat omiaan vaarantamaan suhteet Saksaan. Mutta maassa on myös saksalaisystävällisiä aineksia ja saksalainen vähemmistö, joka vastakkaisessa tapauksessa taas olisi tyytymätön ja valmis hallitusvastaiseen toimintaan. Toiselta puolen aiheuttaisi julkilausumaan yhtyminen ja tietoisuus mahdollisesta yhteistoiminnasta Neuvostoliiton kanssa niin paljon vastustusta ja arvosteluja sekä hyökkäyksiä sellaiseen yhteistyöhön sitoutunutta hallitusta kohtaan, ettei se voisi niitä kestää ja ylläpitää järjestystä maassa. Marsalkka Pilsudski on aikanaan lausunut, että ystävällisten suhteiden ylläpitäminen Saksaan on välttämätöntä mutta Puolan yleisen mielipiteen vuoksi vaikeata ja että sen voi tehdä ainoastaan voimakas hallitus. Nykyinen hallitus katsoo itsensä marsalkan ohjelman toteuttajaksi ja hänen työnsä jatkajaksi ja pitää itseään myös kylliksi vahvana ylläpitääkseen suhteet Sak-

saan ja myös Neuvostoliittoon hyvinä, mutta sitoutumatta liiaksi kummallekaan taholle. Ylempien upseerien keskuudessa, jotka ovat saaneet upseerikasvatuksensa Ranskassa, kannatetaan Puolan yhtymistä Englannin ehdottamaan julkilausumaan, mutta hallitus on ulkoasiainministerin kannalla. Ranskaa kohtaan ei yleensä tunneta luottamusta mutta Englannin arvovalta sensijaan kylläkin on viime aikoina huomattavasti kasvanut.

Äskeisistä tapahtumista huolimatta on hallitus vakuutettu, että Saksa haluaa säilyttää suhteet Puolaan hyvinä.

Siksi ulkoasiainministeri Beckin taitavasti harjoittama tasapainopolitiikka tulee edelleen jatkumaan ja Puola sen mukaisesti pysymään irrallaan kaikista valtioryhmyksistä tai sitoumuksista, jotka rajoittaisivat sen harkintavapautta.

Ulkoasiainministeri Beck oli itse pari päivää sitten eräälle virkatoverilleni sanonut, että Puolan ulkopoliittikkaa moititaan itsekkääksi, mutta että muullaisen politiikan harjoittamiseen ei ole mahdollisuuksia, jos otetaan huomioon tämän maan maantieteellinen asema ja sisäpoliittinen tilanne.

Ministeri: *Bruno Kivikoski.*

*Ulkomaisten
asiain osasto*

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C/S

ASIA: _____

Varsovan olevan lähetystön raportti n:o 10

Ministeri Kiviharjo

21/2 1939

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 10.

Varsova ssa 31 p:nä maalis kuuta 19 39. 12/1156 Pal 1939

Asia: Ulkoasiainministeri Beckin

Lontoon - matka.

12/1156 Pal 1939		
4-39		
	OSASTO	ASIA
5	C13	

Puolan ulkoasiainministerin muutaman päivän perästä tapahtuvaksi sovittu käynti Lontoossa on aiheuttanut maailman sanomalehdissä monenlaisia arvalluja sen tarkoituksesta. Viime päivinä varsinkin on arvailut lisääntyneet, mutta yleensä oletetaan, että Puola silloin antaa lopullisen vastauksen Englannin ehdotukseen liittymisestä julkilausumaan vastavuoroisesta aseellisesta avunannosta Saksan hyökätessä.

Voi olla että lopullinen vastaus vierailun aikana annetaankin, mutta luotettavaksi uskomaltani taholta saamani tietojen mukaan on vastaus kielteinen.

Vierailun virallinen tarkoitus on kohteliaisuuskäynti ja neuvottelut luoton saamisesta, mutta tosiasiallisesti pidetään täällä nykyhetkellä tärkeimpänä, että ulkoasiainministeri saa tilaisuuden neuvotella Danzigin kysymyksestä ja pyytää, että Englanti sekä Ranska koettaisivat vaikuttaa siihen suuntaan, ettei Kansainliiton asettama 3-miehinen komitea ensi toukokuussa esittäisi Kansainliitolle raporttiaan Danzigin kysymyksen järjestämisestä, jotta Puolalle ja Saksalle jäisi aikaa neuvotella tästä kysymyksestä, koska neuvottelut ovat vaikeat ja vievät aikaa.

Saksan Varsovassa oleva suurlähettiläs tiedusteli pari päivää

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

sitten Puolan ulkoasiainministeriltä aikoiko tämä ottaa Lontoossa Danzigin kysymyksen puheeksi. Ulkoasiainministeri vastasi, että hänen keskustelunsa Lontoossa tulevat olemaan päivälliskeskusteluja yleispoliittisesta tilanteesta ja että niiden yhteydessä tuskin voidaan välttää koskettelemasta myös Danzigin kysymystä.

Danzigin kysymykseen sinäänsä palaan lähemmin seuraavassa raportissani.

Ministeri: *Bruno Kivikoski.*

*Polkainen
Matti*

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C13

ASIA: _____

Tarsovasse olevan tehtyksen raportti n:o 11.

Ministeri Kiviköki

1/4 1939.

Minn/Pol.

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 466/157.

Varsova S S A 1 P : N Ä huhti K U U T A 19 39 .

VIITTAUS: N

P : N Ä K U U T A 19 P : T T Y n o

VIITTAUS: D . U . M . / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
№ 13 / 156 Val D. 1939		
4/4-39	№	LKK.
KYHÄÄ	OSASTO	ASIA
5	C13	

Ulkoasiaiministeriö LLE

ASIA: Lähetystön raportti n:o 11.

Allekirjoittanut lähettää oheisena kunnioittaen Ulko-
asiaiministeriölle raporttinsa n:o 11: "Danzigin kysymys"
/siv. 1 - 3/ kahdeksana kappaleena.

Bruno Kivikobi.

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 11.

Varsovassa 1 p:nä huhti kuuta 19 39.

Asia: Danzigin kysymys.

13 156 Pal 19 39.	
4-39	Litt
5	C13

Äskeiset Tshekkoslovakian ja Memelin tapahtumat antoivat ai-
 hetta otaksumaan, että Danzigin kysymys joutuisi uudelleen esille, ei-
 kä siinä erehdyttäkään, vaikkakin asiasta sanomalehdistössä olleet uu-
 tiset ja hälytystiedot perustuivat suurimmaksi osaksi arvailuihin.
 Tosiasia lienee, että Saksa on tehnyt Puolalle esityksen Danzigin a-
 lueen luovuttamisesta, mutta vaatimus ei ole uhkavaatimuksen luontei-
 nen ja ilmoitti Saksa tahtovansa neuvotella asiasta asettamatta mitään
 määräaikaa vastaukselle. Kuulemani mukaan olisi Saksa pyytänyt Puolaa
 lähettämään edustajansa Hitlerin luokse, mutta siitä Puola kieltäytyi
 antaen Berliinin suurlähettiläälle tehtäväksi ilmoittaa, että hän
 edustaa Puolaa alkuneuvotteluissa. Puola puolestaan tiedusteli Berlii-
 nistä pitääkö edelleen paikkansa Hitlerin ja Ribbentropin Beckille
 antama lupaus status quo'n säilyttämisestä Danzigissa, ja on saanut
 vastaukseksi, että niin on asianlaita siksi kunnes kysymys neuvotte-
 lutiestä on saatu ratkaistuksi. Neuvottelut tulevat asian vaikeuden vuok-
 si tietysti pitkällisiksi ja vaikeiksi, minkä vuoksi Puolassa koete-
 taan vaikuttaa siihen, ettei Kansainliiton Danzigin kysymystä valmiste-
 lemaan asettama kolmenmiehen komitea, jonka toukokuussa pitäisi esit-
 tää raporttinsa, sitä tekisi ja siten sotkeutuisi asiaan, joka tahdo-
 taan selvittää kahdenkeskisissä neuvotteluissa.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoi-
 tuksiin.

Neuvottelujen kuluessa on ilmennyt, että Puola on halukas järjestykseen, jotka voidaan toteuttaa ilman että Puolan kansallinen itsetunto ja ylpeys saa liian suurta kolausta. Ei ole epäilystäkään siitä, etteikö Puola asevoimin yrittäisi torjua jokaista Saksan taholta Danzigiin kohdistuvaa valtausyritystä. Mutta neuvotella voidaan joka asiasta kuten Puolan ja Saksan hyökkäämättömyyssopimus edellyttää. Saksa ei ilmeisesti halua sotaa Puolan kanssa ja on siksi ilmoittanut kunnioitavansa sanottua sopimusta. Mikäli on uskomista niitä tietoja, joita olen saanut eräiltä Varsovan diplomaattikunnan parhaimmin informoiduilta jäseniltä, olisi neuvottelujen kuluessa tehty esitys Danzigin muodostamisesta täysin itsenäiseksi vapaavaltioksi, joka ei olisi riippuvaisuussuhteessa Saksaan tai Puolaan. Samoin olisi ollut puhe kaupungin alueen jakamisesta Puolan ja Saksan kesken. Erään suurvallan tšekäläisen ambasadori lausui käsityksensä, että Puola ehkä loppujen lopuksi olisi taipuvainen luovuttamaan koko Danzigin alueen, jos vaan voitaisiin keksiä kunniallinen peräytymistie. Sellaisen löytäminen tuntuu tosin mahdottomalta ottaessa huomioon Puolan yleisen mielipiteen, koska mikään hallitus ei sellaisen myönnytyksen jälkeen voisi säilyttää asemaansa.

Neuvottelut tulevat senvuoksi erittäin vaikeiksi ja pitkällisiksi sekä voivat jäädä tuloksettomiksi, jolloin syntyy uusi kriisi. Tällä hetkellä ovat mielet kuitenkin huomattavasti rauhoittuneet, mitä osoittaakseni voin mainita, että Latviaan ja Viroon maataloustöihin lähetettävät puolalaiset, joista Latviaan lähetettävät toissapäivänä olivat jo junassa matkalla määräpaikkaansa, Vilnossa pysäytettiin ja mobilisoitiin sekä Viroon lähteville ilmoitettiin, ettei matkasta nyt tule mitään. Tänään peruutettiin nämä kiellot ja ilmoitettiin, että molempiin maihin maataloustöihin menijät voivat lähteä. Myös niitä joukkoja,

jotka mobilisoitiin Slovakian rajalle, kun kuultiin saksalaisten joukkojen siellä marssivan Puolan rajalle päin, voidaan odottaa kotiin laskettaviksi, koska saksalaiset joukot Slovakiaassa kääntyivät pois.

Danzigia koskeva kysymys sekä samoin kysymys Itä-Preussin yhteydestä emävaltakuntaan ovat varmasti mitä vaikeimmin järjestettävissä, mutta jos molemmin puolin osoitetaan ymmärtämishalua, voitaneen niihin ratkaisu keksiä. Kuten jo aikaisemmin olen ilmoittanut hylkäsi Puola ilman muuta Saksan vaatimuksen saada rakentaa autostrada /Saksan hallinnassa oleva/ käytävän läpi, mikä ei tietenkään estä Puolaa myöhemmin neuvotteluissa suostumasta johonkin muunlaiseen järjestelyyn, joka ei loukkaa sen suvereenisia oikeuksia.

Ministeri: *Bruno Kivikoshi.*

*Ulkomaisten
ministeriön*

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C13

ASIA: _____

Tanssissa olevan lähetystön raportti n:o 12.

Ministeriön tiivistelmä

7/4 1939.

M. P. A.

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 470/158.

Varsova SSA 1 P:NÄ huhti KUUTA 19 39.

VIITTAUS: _____ N

P:NÄ _____ KUUTA 19 P:TTY _____ nro _____

VIITTAUS: _____ D.U.M. _____ / _____ 19 _____

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 14 / 152 Gal 29.		
4/4 - 39		
KYSSIA	OSALLO	PAVA
5	C13	

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Lähetystön raportti n:o 12.

Allekirjoittanut lähettää oheisena kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle raporttinsa n:o 12: "Yleispoliittinen tilanne Varsovasta käsin" /siv. 1 - 2/ kahdeksana kappaleena.

Bruno Kivikallio.

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 12.

Varsova ssa 1 p:nä huhti kuuta 1939.

Asia: Yleispoliittinen tilanne
Varsovasta käsin.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
17/152 Sal. 1939.		
44-39		
KYHÄ	OSASTO	ALUE
5	C13	

Tshekkoslovakian ja Memelin tapausten aiheuttama kansainvälinen jännitys on nyt katsottava lauenneeksi ja alkaa niiden aiheuttama levottomuuden ja epävarmuuden tunne rauhoittua. Puolassa oltiin tilanteen kehittymiseen nähden aivan erinomaisen pessimistisellä kannalla, mikä oli hyvin ymmärrettävissä, koska ei enää katsottu voitavan luottaa Saksan valtakunnan johtajan vakuutuksiin. Tšekäläisen diplomaattikunnan keskuudessa alkaa vakiintua yhä enemmän käsitys, että Hitler liittäessään Tshekkoslovakian Saksaan menetteli epäviisaasti ja aiheutti itselleen ja maalleen enemmän vahinkoa kuin hyötyä. Reaktio Japanissa on erittäin voimakas ja katsotaan, että Japani on antanut pettää itsensä liian läheiseen yhteistyöhön maan kanssa, jonka johtaja ei pysy sanoissaan. Tämä yhteistyö ei liioin ole tuottanut Japanille mitään etuja, vaan päinvastoin suuria haittoja sekä on koitunut liian kalliiksi sen vieroittaessa Japanin Englannista ja Ranskasta. Onkin odotettavissa, että Japanin kanta tulee muuttumaan ja että se yrittää parantaa suhteitaan viimeksimainittuihin maihin sekä myös Neuvostoliittoon. Mainittakoon että Japanin Berliinin suurlähettiläs, joka ei ole karriääridiplomaatti, vaan kenraali ja joka on ollut aikaisemmin sotilasasiamiehenä Saksassa ja siksi omaa siellä hyvät

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

suhteet, tultanee hetimiten kutsumaan pois Berliinistä, koska katsotaan, että hän on liiaksi saksalaisystävällinen.

Samoin on Tšhekkoslovakian liittäminen Saksaan nostattanut Italiassa voimakkaasti yleistä mielialaa Saksan vastaiseksi, huolimatta kaikista päinvastaisista vakuutteluista. Sielläkin aletaan käsittää Hitlerin politiikka liian itsekkääksi ja epäillään mitä apua Italialle voi koitua yhteistyöstä Saksen kanssa. Eräs tšekäläinen suurlähettiläs kertoi suoraan tiedustelleensa Saksan suurlähettiläältä, oliko tämä tietoinen tällaisesta vastavaikutuksesta Italiassa. Ensin oli Saksan suurlähettiläs kieltänyt mitään sellaisesta kuulleen ja väittänyt, ettei siinä ole perää, mutta myöhemmin keskustelun kuluessa oli hän kuitenkin lausunut, että Saksassa on tämä Italiassa viimepäivinä tapahtunut mielenmuutos todettu ja valitetaan sitä kovin.

Täällä kuten muuallakin on pohdittu paljon Saksan lähimpiä aikomuksia ja niissä piireissä, joita pidetään parhaiten informoituina, on arveluna tai ennustuksena lausuttu, että Saksa nyt tulee lähestymään Englantia saadakseen rauhassa ruveta järjestämään vaikeita sisäisiä kysymyksiään. Sen mukaisesti ei uusia aggressiivisia toimenpiteitä Saksan taholta olisi lähiaikoina odotettavissa, vaan keskittyisivät sen pyrkimykset kauppasuhteiden järjestämiseen ja kehittämiseen. /Bulgaria joutunee Saksan taholta ankaran painostuksen alaiseksi sen kanssa tapahtuvien kauppaneuvottelujen yhteydessä, mutta toiselta puolen voi Italian mielenkiinto Bulgariaan painostusta hellittää/.

Ministeri: *Bruno Kivikosa.*

*Jaljasuurt
Ministeriö*

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: 213

ASIA: _____

Varsovasse olevan tahetyösti raportti n:o 13

Ministeri Kivikorko

1/4 1939.

Min/Pd./Kauppapap.

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 471/159.

Varsova SSA 1 P:NÄ huhti KUUTA 19 39

VIITTAUS:

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
15/152 Gal 1. 1939		
4/4-39	53	L.M.
FINNIA	OSASTO	ASIA
5	C13	

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Lähetystön raportti n:o 13.

Allekirjoittanut lähettää oheisena kunnioittaen Ulko-
asiainministeriölle raporttinsa n:o 13: "Saksan - Rumanian
kauppasopimus" /siv. 1 - 2/ kahdeksana kappaleena.

Bruno Kivikanki.

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 13.

Varsova ssa 1 p:nä huhti kuuta 1939.

Asia: Saksen-Rumanian kauppasopimus.

ULKOASIAINKIRJALLISUUS		
15/157 Pal. H. 1939.		
4/4-39	K2	LVI
ASIA	OSASTO	ASIA
J C13		

Lähetystö on aikanaan toimittanut Saksan ja Rumanian välillä tehdyn kauppasopimuksen tekstin ulkoasiainministeriölle ja maailman sekä myös Suomen lehdet ovat siitä kirjoittaneet siksi paljon, etten ole katsonut olevan syytä ryhtyä sitä tarkemmin analysoimaan. Havaittuani, että ministeri Gripenberg on asiasta kirjoittanut raportissaan n:o 22 katson kuitenkin olevan aihetta mainita muutamista täällä kuulemistani, sitä koskevista tiedoista.

Maailman lehdistössä julkaistu uutinen Saksan Rumanialle jättämästä ultimatumista sai alkunsa Lontoosta, jossa Rumanian noin pari kuukautta sitten sinne nimitetty lähettiläs Tilea oli Englannin ulkoasiainministerille ilmoittanut saaneensa sähkö tiedoin Saksan hänen kotimaalleen jättämästä ultimatumista. Täällä saamieni tietojen mukaan ei sähkössä kuitenkaan puhuttu mistään ultimatumista, vaan oli se herra Tilean oma keksintö, tarkoituksessa saada Englanti nopeasti ottamaan kanta asiassa. Uutinen ultimatumista peruutettiin heti virallisesti sekä Rumanian että Saksan taholta ja herra Tilea päätettiin kutsua kotiin.

Vaikka ultimatumia ei annettuakaan harjoitti Saksa kuitenkin voimakasta painostusta käyttäen siinä Unkaria apunaan. Saksan kehoi-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

tuksesta ryhtyi Unkari mobilisoimaan ja lähettämään joukkoja Rumanian rajalle, mistä oli seurauksena että Rumania oli myös pakotettu ryhtymään vastaaviin toimenpiteisiin ja keräämään joukkoja Unkarin ja osaksi myös Bulgarian rajalle. Täällä on ihmetelty Unkarin menettelyä ja sen herkkäuskoisuutta. Tämä Unkarin käyttäytyminen ei Puolassa suinkaan ole nostanut Unkarin arvoa.

Mitä kauppasopimuksen käytännölliseen merkitykseen tulee varsinkin Rumanian öljyrikkauksiin nähden, huomautti eräs Puolan ulkoasiainministeriön osastopäällikkö, joka useita vuosia on ollut Rumaniassa ja tuntee sikäläiset olot, että melkein kaikki öljy-yhtiöt ovat englantilaisten ja osaksi ranskalaisten käsissä, niin ettei Saksa suinkaan pääse heti osallistumaan Rumanian naftatuotannosta, vaan tulee kulu-
maan pitkä aika aina noin kolmeen vuoteen asti ennenkuin uudet saksalaisten toimesta ehkä perustettavat yhtiöt voivat ruveta tyydyttämään Saksan naftatarvetta ja silloin voivat olosuhteet Euroopassa ja olla kokonaan toisenlaiset kuin nyt.

Ministeri:

Bruno Kivikallio

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 11

ASIA:

Varsovaan olevan lähetysten raportti n:o 14.

Ministeri Kivikosa

3/4 1939

Min/Pol.

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 478/163.

Varsova SSA 3 P:NÄ huhti KUUTA 19 39.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 16/157 Pal n:o 39.		
74-39		
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C13	

..... Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Lähetystön raportti n:o 14.

Allekirjoittanut lähettää oheisena kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle raporttinsa n:o 14: "Puola ja Länsivallat" /siv. 1 - 3/ kahdeksana kappaleena.

Bruno Kivikola.

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 14.

Varsova ssa 3 p:nä huhti kuuta 1939.

Asia: Puola ja Länsivallat.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
16/1157 2al 10.11.39.		
574-39		
5 C13		

Länsivaltojen lehdistön viimeaikaiset hälyttävät tiedot Puolaa Saksan taholta välittömästi uhkaavasta vaarasta, joita varsinkin on julkaistu Englannissa, tuntuvat täältä käsin katsottuina ehdottomasti liioitelluilta ja kaikesta päättäen tarkoituksellisilta. Jos niiden tarkoitus on ollut Puolan taivuttaminen yhtymään Englannin ehdottamaan julkilausumaan vastavuoroisesta sotilaallisesta avustamisesta Saksan hyökätessä, osoittaa se ainoastaan kuinka huonosti Englannissa tunnetaan tilanne Puolassa ja ettei siellä liioin osata arvoitella Neuvostoliiton suunnitellun julistukseen yhtymisen merkitystä ja sen mahdollisuuden vaikutusta tässä maassa. Otaksuttavasti ei kirjoituksilla olekaan ollut tätä tarkoitusta, vaan ovat ne julkaistu yleisen saksanvastaisen mielialan luomiseksi. Tšekäläinen lehdistö on yleensä sivuuttanut ne vaieten, mutta eräät ovat kuitenkin katsoneet olevan aihetta todeta, että Englanti ja Ranska nyt ilmeisesti aikovat saada Puolan näyttelemään entisen Tšhekkoslovakian osaa, josta kuniasta Puola osaa kieltäytyä.

Englannin pääministerin julkilausuma ja siihen sisältyvä väliaikainen sitoumus auttaa asevoimin Puolaa, on tietysti otettu tyydytyksellä vastaan, mutta heti on myös haluttu todeta, ettei se mitenkään tule vaikuttamaan Puolan aikaisempaan kantaan, jonka mukaan

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

nykyinen itsenäinen ulkopoliittinen asenne tulee jatkumaan ja Puola siis pysymään irti kaikista valtioryhmityksistä. Sen perusteella uskaltaa voivani ilmoittaa, että myös lehtitietojen mukaan Englannin taholta tehty esitys Puolan ja Rumanian välisen Venäjää vastaan tehdyn puolustusliiton ulottamisesta Saksaa vastaan, jäänee tuloksettomaksi, eikä aiheuttane edes varsinaisia neuvotteluja, koska Puolan kanta on selvä.

Nähtäväksi jää pitkällekö meneviin sitoumuksiin Englanti/ja Renska/ yksipuolisesti katsoo voivansa mennä saatuaan ministeri Beckiltä lopullisen ilmoituksen Puolan kannasta. Kuvaavana Puolan kannan ilmauksena mainittakoon, että pääministeri Kwiatkowski eräissä Englannin pääministerin ilmoituksen jälkeen tapahtuneessa tilaisuudessa pitämässään puheessaan selitti, ettei Puolalla ole muuta vakuutusta kuin sen oma voima.

Viime viikkojen tapahtuvat ovat olleetkin omiansa uudelleen osoittamaan maailmalle Puolan kansan isänmaanrakkauden ja puolustustahdon voimakkuuden, sillä vaaran hetkellä koko kansa on riidoista ja puolueiden välisistä erimielisyyksistä huolimatta osoittanut olevansa valmis ryhtymään taisteluun vaikkapa ehkä toivottomaanakin kaikesta päättäen ylivoimaista vihollista vastaan. Vastustuspuolueiden johtajat ovat olleet kutsutut Tasavallan Presidentin luokse keskustelemaan tilanteesta ja kaikista puolueista on määrätty johtavia henkilöitä järjestämään ja valvomaan äsken otettavaksi ilmoitettua kotimaista lainaa, joka käytetään ilmapuolustuksen tehostamiseksi. Lainan, jonka ylläraja ei ole määrätty, virallinen merkitseminen alkaa vasta 5 päivänä kuluva huhtikuuta, mutta tähän mennessä on sitä jo ennakkolta merkitty yli 120 miljoonan zlotyn, mikä sekkin osoittaa yleisen puolustustahdon lujutta ja väestön auliutta tekemään uhrauksia itsenäi-

syyden puolustamiseksi.

Lainan merkintä ei tosin ole valtion virastoissa ja laitoksissa ollut aivan vapaaehtoista vaan on siihen ollut luovutettava jokin määrätty prosentti palkkauksesta ja samaa menetelmää lienee noudatettu eräissä yksityisissäkin laitoksissa.

Ministeri: *Bruno Kivikoski*.

*Ulk. asiain
ministeriön
kanslia*

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 13

ASIA: _____

Tarsoovassa olevan lähetysten raportti n:o 15.

Ministeriö Riviokoski

12/4 1939

Minn/Pol.

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 504/171.

Varsova SSA 12 P:NÄ huhti KUUTA 19 39.

VIITTAUS: _____ N

P:NÄ _____ KUUTA 19 _____ P:TTY _____ n:o _____

VIITTAUS: _____ D. U. M. _____ / _____ 19 _____

ULKOASIAINMINISTERIO		
17/157 Pal 1939.		
17/1-39	30	157
5	C13	

Ulkoasiainministeriölle

ASIA: Lähetystön raportti n:o 15.

Allekirjoittanut lähettää oheisena kunnioittaen
Ulkoasiainministeriölle raporttinsa n:o 15: "Puolan -
Englannin avunantosopimus" /siv. 1 - 3/ kahdeksana kappaleena.

Bruno Kivikoshi.

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 15.

Varsova ssa 12 p:nä huhti kuuta 19 39.

Asia: Puolan-Englannin avunanto-
sopimus.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
17/157 Pal. 1. 39.		
14/4-39		
5	C13	

Koko maailma on erikoisella mielenkiinnolla seurannut Puolan ulkoasiainministerin ja Englannin hallituksen välillä Lontoossa tapahtuneita neuvotteluja ja ovat sanomalehdet niistä tiedoittaneet niin perinpohjin, ettei täältä käsin jää asiasta mitään uutta ja merkittävämpää ilmoitettavaksi. Tieto alustavasta sopimuksesta on otettu vastaan suurella tyydytyksellä. Tyytyväisyys ei aiheudu yksinomaan sopimuksen nykyhetkenä erinomaisen suureksi arvioitavasta avustussitoumuksista, vaan myös siitä, että sen aikaansaaminen merkitään Puolan ulkopolitiikan suureksi voitoksi. Onhan Englanti nyt, Puolan kieltäytyttyä liittymästä sen ehdottamaan useiden valtojen väliseksi suunniteltuun julki-lausumaan, suostunut tekemään Puolan kanssa kahdenkeskisen sopimuksen siten luopuen Itä-Euroopan olojen järjestämisestä koskevasta aikaisemmas-ta kannastaan, jota Puola ei koskaan ole voinut hyväksyä, kuten tiede-ajoista tään jo n.s. Itä-Locarnon/alkaan. Samalla on puolalaisten itsetunto saanut tyydytystä siitä, että Puolan asema suurvaltana ja sen tehtävä Euroopan tasapainon säilyttämisen ratkaisevana tekijänä on tullut tun-nustetuksi länsivaltojen taholta, joiden välisissä neuvotteluissa ja suunnitelmissa Puola aikaisemmin on tuntenut itsensä syrjäytetyksi. Lisäaiheena tyytyväisyyteen on tietysti se, että Neuvostoliitto, mikä-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaadustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaadustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoi-tuksiin.

li Puolasta ja sen turvallisuudesta on kysymys, on jäänyt syrjään, Puolan tarvitsematta ryhtyä sen kanssa yhteistoimintaan, vaikka molempien maiden intressit ehkä tällä hetkellä olisivatkin identtiset, mikäli on kysymys yksinomaan Saksan oletettujen suunnitelmien vastustamisesta.

Lontoon sopimuksen tulkitseminen Saksassa sitä vastaan tähdätyksi on täällä herättänyt jonkinverran levottomuutta, mutta julkisuudessa on sitä tietysti ihmetelty, koska Puolalla ja Saksalla on hyökkäämättömyyssopimus, eikä siis Saksalla ole mitään syytä otaksua, että sopimus olisi sitä vastaan ajottu, paitsi siinä tapauksessa, että Saksa aikoisi hyökätä Puolaan, jossa ei sellaisia aikomuksia Saksan taholta ole ajateltu olevan olemassa. Saksan pitäisi siksi ymmärtää, että sopimus on vain tarkoitettu Puolan itsenäisyyden turvaamiseksi samoinkuin sen aikaisemmat sopimukset Saksan, Neuvostoliiton, Ranskan, Rumanian ja Unkarin kanssa.

Suomessakin levitetyt tiedot, että Saksa olisi ilmoittanut Puolalle, ettei molempien maiden välisiä suhteita voida katsoa normaaleiksi ennenkuin Puola on poistanut Saksan rajalle keskittämiään joukkoja, ovat täältä saamieni tietojen mukaan lähtöisin Neuvostoliitosta ja ovat täysin perättömät. Ulkoasiainministeriössä ilmoitettiin eilen, ettei Saksan ja Puolan välillä ole viimeisten 15 päivän aikana tapahtunut mitään neuvotteluja. Albanian tapahtumat ovat yhä vahvistaneet käsitystä Englannin kanssa tehdyn sopimuksen välttämättömyydestä. Hyvänä esimerkkinä yleispoliittisen tilanteen nopeasta vaihtelusta ja sen vaikutuksesta eri maiden sisäisiin mielialoihin mainittakoon, että ulkoasiainministeri Beck, joka vielä muutama viikko sitten oli pakotettu lujittamaan poliisivartiota asuntonsa ympärillä, otettiin Englannista kotiin palatessaan vastaan suurin suo-

sionosotuksin.

Huolimatta Saksan tyytymättömyydestä ja Puolalle sen taholta esitetyistä vaatimuksista on Puola koko kriisin ajan esiintynyt suurella itsevarmuudella ja tehdessään Englannin kanssa avunantosopimuksen on se ehkä parhaalla mahdollisella tavalla koettanut korjata sen erehdyksen, jonka se aikaisemmin on tehnyt suhtautuessaan väärällä tavalla silloiseen eteläiseen naapuriinsa Tšhekkoslovakiaan.

Ministeri: *Bruno Kivikoski.*

*lajautamis
suunnitelma*

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 13

ASIA: _____

Varsovaasta olevan lähetetytön raportti n:o 16 .

Ministeri Kivikorski

14/4 1939.

Mim. 18/157

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 525/176.

Varsova SSA 14 P:NÄ huhti KUUTA 19 39.

VIITTAUS: _____ N

P:NÄ _____ KUUTA 19 _____ P:TTY _____ n:o _____

VIITTAUS: _____ D. U. M. _____ / _____ 19 _____

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
18/157 Pal 11. 39.		
12/4-39		
KYHÄ	OSASTO	PIIRI
5	C13	

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Lähetystön raportti n:o 16.

Allekirjoittanut lähettää oheisena kunnioittaen
Ulkoasiainministeriölle raporttinsa n:o 16: "Puolan - Englannin
sopimuksen käytännöllisestä merkityksestä" /siv. 1 - 2/
kahdeksana kappaleena.

Bruno Kivikoski.

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 16.

Varsovassa 14 p:nä huhti kuuta 19 39.

Asia: Puolan-Englannin sopimuksen
käytännöllisestä merkityksestä.

ULKOASTAINMINISTERIÖ	
18/11/39	Pal 39
17/4-39	
5	013

Kysymys Lontoossa Puolan ja Englannin välillä tehdyn alustavan vastavuoroisen avustussopimuksen käytännöllisestä merkityksestä on luonnollisesti askarruttanut mieliä ja antanut aihetta monenlaisiin laskelmiin ja otaksumiin. Sopimuksen käytännöllinen merkitys jää kuitenkin verrattain pieneksi verrattaessa sitä sen moraaliseen merkitykseen ja vaikutukseen.

Sopimushan on toistaiseksi vain suullinen ja tietomme siitä perustuvat asianomaisten ministerien lausuntoihin sekä sanomalehtitietoihin. Ennenkuin lopullinen sopimusteksti on laadittu ja saatu tietoon, on sen analysointi mahdotonta. Yleisenä käsityksenä ainakin täällä on, että Puolan tärkein käytännöllinen saavutus on luoton saanti Englannista. Perustuuko luoton saanti itse sopimukseen on epätie-toista, mutta joka tapauksessa se aiheutuu siitä. Puolalle annettavan luoton määrästä on olemassa ristiriitaisia tietoja. Minimimääränä mainitaan 20 milj. puntaa, mutta puhutaan kaksinkertaisestakin summasta. Suurin osa luotosta on käytettävä Englannista tapahtuvien tavara-tilausten /etupäässä konsiden/ hinnan suorittamiseen, mutta saa Puola kuitenkin myös huomattavan osan lainasummasta vapaasti käytettäväksi pahimman valuuttapulan poistamiseksi.

Mitä sopimuksen mukaisen sotilaallisen avun antamiseen tulee,

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaedustuksen tiedoitukal.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ovat kaikki tapaamani henkilöt sitä mieltä, että mahdollisuudet sotilaalliseen avunantoon ovat kummallekin sopimuspuolelle minimaalisen pienet, koska ne ainakin sellaisen sodan sattuessa, jota varten sopimus on katsottava tehdyksi, ovat niin eristetyt toisistaan, ettei mitään suoraa yhteyttä voida ylläpitää niiden sotavoimien välillä, vaan on niiden toimittava erillään kummankin omalla tahollaan. Sopimus jää tässä kohdin siis jonkinmoiseksi hyökkäyssopimukseksi, joka velvoittaa toisen sopimuspuolen alottamaan omalla tahollaan sodan, toisen joutuessa omalla tahollaan hyökkäyksen alaiseksi. Sopimuksella on täten suuri sotilaallinen merkityksensä, koska se pakottaa sopimuspuolten vastustajan hajottamaan sotavoimansa kahdelle taholle.

Lopullisesti ja lähemmin sopimuksen edellyttämän sotilaallisen yhteistyön järjestämisestä ja mahdollisuuksista ei vielä ole sovittu. Sopimushan syntyi yleisen poliittisen jännitystilanteen vaikutuksesta, ja oli sen ensimmäinen ja kiireellisin tarkoitus moraalisen vaikutuksen aikaansaaminen. Kummankin maan sotilasviranomaiset tulevat tietysti lähemmin keskustelemaan ja neuvottelemaan sotilaallisen yhteistyön mahdollisuuksista ja vasta sitten on toivoa saada lähempiä tietoja siitä.

Nykyhetkellä voitaneen tilanne karakterisoida selityksellä, että aikaisemmin Puola oli yksin, vaikka sillä oli liittolainen, ja sopimuksen teon jälkeenkin Puola on yksin vaikka sillä on kaksi liittolaista, jolloin yksin olemisella tarkoitetaan, että sen sodan sattuessa on itärintamalla taisteltava yksin.

Ministeri: *Bruno Kivikosi.*

*Polkari
Kokous*

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 13

ASIA: _____

Varsovaassa olevan lähetystön raportti n:o 12.

Ministeri Kivikoki

17/4 1939

Min./Pst.

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 538/181.

Varsova SSA 17 P.NÄ huhti KUUTA 1939.

VIITTAUS: _____ N

P.NÄ _____ KUUTA 19 _____ P.TTY _____ nro _____

VIITTAUS: _____ D. U. M. _____ / _____ 19 _____

ULKOASIAINMINISTERIO		
No 19/152 P. l. D. 1939.		
19/4-39	No	Lu.
RYHMÄ	OSASTO	OSA
5	013	

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Lähetystön raportti n:o 17.

Allekirjoittanut toimittaa cheisena kunnioittaen
Ulkoasiainministeriölle raporttinsa n:o 17: "Fuolan ukraina-
laisen vähemmistön suhtautumisesta kriisitilanteeseen" /siv.
1 - 5/ kahdeksana kappaleena.

Bruno Kivikaki.

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 17.

Varsova ssa 17 p:nä huhti kuuta 19 39.

ULKOASIAINMINISTERIO		
19	19/1157	Sal. V. 1399.
14-39	50	L76
ASIA	OLASIO	ASIA
5	C13	

Asia: Puolan ukrainalaisen vä-
hemmistön suhtautumisesta kriisi-
tilanteeseen.

Puolan ukrainalaisten enemmistön suhtautuminen kriisitilanteeseen on ollut omiansa parantamaan puolalaisten ja ukrainalaisten välisiä suhteita ja antamaan toiveita tämän vähemmistökysymyksen järjestämisestä molempinpuolisten myönnytysten avulla. Karpaatto-Ukrainan kohtalo on ollut suurimpana syynä ukrainalaisten sovinnollisempaan mielialaan. Siitähän oli muodostunut ukrainalaisten keskuudessa ulkopäin /Saksasta/ harjoitetun propagandan keskus ja sinne oli keräytynyt tyytymättömiä ukrainalaisia maailman eri nurkilta toimiakseen itsensä Ukrainan luomiseksi. Alueen jouduttua Unkarille Puolan myötävaikutuksella on kai suurin osa propagandan harjoittajista taas sen jättänyt ja Unkarin kiitollisuus Puolaa kohtaan vaikuttanut sen, ettei propagandaa sieltä käsin enää harjoiteta Puolan ukrainalaisten keskuuteer. Berliini oli kaikkien ukrainalaisten pyrkimysten keskipiste, koska vain Saksan avulla toivottiin voitavan ne toteuttaa. Sen vuoksi vaikutti Berliinin välipitämättömyys Karpaatto-Ukrainan kohtaloon Tšekoslovakian Saksaan liittämisen yhteydessä kylmänä vesisuihkuna ja sen Unkariin liittämisen salliminen avasi ukrainalaisten silmät näkemään, että Saksan pyrkimykset lopultakin olivat olleet itsekkäitä, joiden toteuttamiseksi oli käytetty herkkäuskoisia ukrainalaisia. Alettiin

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksiministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

katsella asioita kylmemmin ja monet huomasivat, että ehkä nykyinen tilanne ainakin toistaiseksi on paras ja että senvuoksi on viisainta koettaa elää sovinnossa puolalaisten kanssa.

Hallituksen ja ukrainalaisen vähemmistön edustajain välillä on viime aikoina käyty vilkkaita neuvotteluja, jotka nähtävästi päättyvät jonkinlaisen ja toistaiseksi tyydyttävän modus vivendiⁿ löytämiseen, koska molemmin puolin ollaan taipuvaisia sovintoon ja vain kunniallisen perääntymistien keksiminen tuottaa vaikeuksia. Puolan hallituksen pyrkimys sovintoon on täysin ymmärrettävissä, koska ukrainalaiset muodostavat siksi suuren enemmistön, että sen nurjamielisyys nykyisenä vakavana aikana muodostaa suuren vaaran. Kaikki ukrainalaisten keskuudessa harjoitettu ulkoapäin tapahtuva propaganda ei vielääkään ole loppu, mutta ei sillä enää ole samaa vaikutusta kuin aikaisemmin. Hallituksen lupaamat parannukset asemaan otetaan vastaan senvuoksi suuremmalla luottamuksella ja puolalaisystävällisten johtomiesten vaikutusvalta on kasvanut antaen toiveita yhteisymmärryksestä. Molemmin puolin ollaan silti varovaisia pelossa, ettei tulisi luvatuksi liikaa. Puolan lehdet väittävät Karpaatto-Ukrainan entisen pääministeri Woloschin'in lausuneen: "Hitler on meidät pettänyt. On olemassa Suur-Saksa, mutta ei Slovakiaa eikä Ukrainaa."

Suomenkin lehdissä viime viikolla julkaistuille tiedoille, että ukrainalaisten keskuudessa olisi toimitettu lukuisia pidätyksiä, en ole täällä saanut vahvistusta ja väittävät asioita tuntevat ei-puolalaisetkin, että sanotut tiedot nähtävästi ovat totuudenvastaisia, koska hallitus parillaan neuvotelleksaan ukrainalaisten johtajien kanssa ei suinkaan halua kärjistää tilannetta, vaan päinvastoin on taipuvainen ottamaan huomioon heidän kohtuuden rajoissa pysyvät

vaatimuksensa vastapainoksi ukrainalaisten positiivisesta suhtautumisesta Puolaan.

Neuvotteluja on käyty sekä Krakovassa että Varsovassa mutta on niistä vaikea saada tietoja, koskei niistä ole ainakaan vielä mitään julkisuudessa ilmoitettu. Kuulemani mukaan pitäisi niitä tänään jatkettaman, ja yleensä uskotaan niiden päättyvän tyydyttävästi.

Ministeri:

Bruno Kivikoski.

*Kirjasto
Kivikosen kirjasto*

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 12

ASIA: _____

Varsossa oleva tähtelystä raportti n:o 18.

Ministeri Kivikoski

17/4 1939.

Min./Pol.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

20/112 Val D. 1939.

19/4-39	50	LIIK.
UUSMAA	OLASTO	ASIA
5	C13	

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ nro 542/182.

Varsova SSA 17 P:nÄ huhti KUUTA 19.39.

VIITTAUS: N

P:nÄ KUUTA 19 P:TTY nro

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkosiaiministeriö LLE

ASIA: Lähetystön raportti n:o 18.

Allekirjoittanut lähettää oheisena kunnioittaen
Ulkosiaiministeriölle raporttinsa n:o 18: "Danzigin
kysymyksestä" /siv. 1 - 3 / kahdeksana kappaleena.

Bruno Kivikoski.

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 16

Varsovassa 17 p:nä huhti kuuta 19 39.

Asia: Danzigin kysymyksestä.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
20/157	Yhd. 19 39.
19/4-39	
5	CB

Saksan Puolalle esittämistä Danzigia ja yhteyttä Itä-Preussin kanssa koskevista vaatimuksista ei vielääkään ole neuvoteltu, senjälkeen kuin ulkoasiainministeri Beck juuri ennen Lontoon matkaansa oli hyljännyt Hitlerin kutsun saapua neuvottelemaan asiasta Berliiniin. Saksan Varsovassa oleva suurlähettiläs joka ennen pääsiäistä poistui lomalle ei vielä toissapäivänä ollut palannut, mutta odotetaan häntä näinä päivinä, ja silloin luullaan hänen vaativan neuvottelujen alkamista vaatimusten johdosta. Kaikki saatavissa olevat ja sanomalehdissä julkaistut tiedot ovat siis arveluja, joille ei voi antaa suurempaa merkitystä. Vaikka Puolan Berliinin lähettilään Varsovassa käynnin yhteydessä julkaistut tiedot siitä, että hän olisi tuonut tiedon Saksa lähemmistä vaatimuksista, perutettiin, lienee kuitenkin totta, että hän toi ilmoituksen Saksan halusta saada neuvottelut käyntiin mahdollisimman pian.

Täkäläisessä diplomaattikunnassa ollaan pessimistejä neuvottelujen tulokseen. Niissä joutuu kahden ylpeän arvovalta kysymykseen ja viime päivien tapahtumat eivät suinkaan ole olleet omiansa tekemään neuvottelupuolia taipuvaisemmiksi. Päinvastoin on varmaa, että Englannin ja Ranskan hallitusten toimenpiteet ja niiden johdosta Saksan

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi _____ ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

sekä myös länsivaltojen lehdistössä käyty häväistys- ja kiihoituskirjoitussota ovat tehneet myönnytysten tekemisen varsinkin Saksan taholta entistä vaikeammaksi, jopa mahdottomaksi. Puola on tosin suurin piirtein pidättäytynyt sanomalehtisodasta, mutta ei sekään kokonaan. Yleensä arvostellaankin tilanteen käyneen entistä kriitillisemmäksi ja neuvotteluja odotetaan suurella levottomuudella sekä melkein varmoina niiden epäonnistumisesta. On paljon pohdittu pitkällekö meneviin myönnytyksiin Puola on valmis. Vastataan: se suostuu Kansainliiton valvonnan lopettamiseen; se suostuu Danzigin lipun muuttamiseen hakaristillä varustetuksi; se suostuu siihen, että Hitlerille järjestetään tilaisuus saapua juhlallisesti Danzigiin vastaanottamaan sen asukkaiden kunnianosotukset ja vakuutukset heidän kuulumisestaan Saksan kansalliseen yhteisöön. Puola suostuu itse rakentamaan ja järjestämään autotien Itä-Preussin ja valtakunnan välille sekä järjestämään sitä myöten tapahtuvan liikenteen mahdollisimman helpoksi saksalaisille. Mutta jos on kysymys Danzigin alueen suorana isesta liittamisestä Saksaan, Danzigin edustalla olevan Westerplatten luovuttamisesta Saksalle /väitetään saksalaisten sitä vaativan/, ja alueen luovuttamisesta Saksalle suverenisin oikeuksin kuuluvan autostradan rakentamista varten yli n.s. Puolan koridorin, niin ei Puola voi suostua. Onko Saksa valmis tyytymään mainittuihin Puolalle mahdollisiin myönnytyksiin. Sitä ei uskota. Tosin ei Saksa koskaan vielä ole julkisesti esittänyt Danzigin suhteen tekemiään vaatimuksia, joten ei sen tarvitse perääntyä mistään, joka olisi julkisesti saatettu maailman tietoon, mutta sittenkin katsoo se ehkä Puolan ehdoin tehtyä sopimusta itselleen nöyryyttäväksi ja kunnialleen käyväksi. Siksi ollaan täällä huolissaan asiain kehittymisestä ja valmistaudutaan pahimman varalle, koska ollaan lisäksi tietoisia, että Saksan, jos se

pyrkii yhdistämään Itä-Preussin, on toimittava nyt tai sitten luovut-
tava ajatuksesta ainakin pitkäksi ajaksi, koska sen vastustajain voi-
mat päivä päivältä kasvavat, mutta tällä hetkellä vielä ovat sellai-
set, että Saksa voi ehkä katsoa itsensä kyllin voimakkaaksi niitä uh-
maamaan. Saksan sanomalehdistössä alettua Puolan vastaista propagan-
daa pidetään myös enteenä Saksan aikomuksista järjestää Danzigin ky-
symys joko hyvällä tai pahalla. Englannin ja Ranskan hallitusten äs-
keiset otteet ovat myös osaltaan omiansa vaikuttamaan siihen, että
Hitler katsoo Danzigin kysymyksen ratkaisuun saattamisen Saksaa tyy-
dyttävällä tavalla sopivaksi vastaukseksi näille hallituksille, vaika
tämä ratkaisu aiheuttaisikin Euroopan palon.

Ministeri:

Bruno Kivikoski.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 13

ASIA:

Varsovan olevan lähetysten raportti n:o 19.

Ministeri Kivikobi

29/4 1929.

Mind/pst

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 611/207.

Varsova S S A 29 P. N Ä h u h t i K U U T A 19 39 .

VIITTAUS: N

P. N Ä K U U T A 19 P. T T Y n o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No	22/158	Sel D. 1939
2/5-39	No	Liitt.
5	C 13	ASA

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Lähetystön raportti n:o 19.

Allekirjoittanut lähettää oheisena kunnioittaen
Ulkoasiainministeriölle raporttinsa n:o 19: "Hitlerin puheen
ensivaikutelmista Puolassa" /siv. 1 - 3/ kahdeksana kappa-
leena.

Bruno Kivikoski.

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 19.

Varsova ssa 29 p:nä huhti kuuta 1939.

22/158 Tal 1939

25-39

Asia: Hitlerin puheen ensivaikutelmista Puolassa.

5 C13

Valtakunnankansleri Hitlerin eilinen puhe ja hänen ilmoituksensa Puolan ja Saksan välisen hyökkäämättömyyssopimuksen irtisanomisesta on virallisissa piireissä otettu vastaan melko rauhallisesti selittämällä, ettei sopimuksen irtisanominen sinänsä merkitse tähän astista suurempaa vaaraa Saksan taholta, ja että se pikemminkin oli diplomaattinen tempu Puolan pelottamiseksi. Muuta uutta ei puhe Puolaan nähden sisältänytkään, koska Saksan vaatimukset, jotka Hitler puheessaan esitti, jo entuudestaan olivat pääosiltaan kaikkien tiedossa. Yleensä arvellaan, että tilanne toistaiseksi tulee jatkumaan entisen kaltaisena ja ettei mitään nykyisen jännittyneen tilanteen rauhoittamiseksi aivan lähiaikoina tule tapahtumaan. Uskotaan, ettei Saksa ainakaan vielä ryhdy sotatoimin vaatimuksiaan toteuttamaan, koska valtakunnankanslerin puheestakin ilmeni, että Saksa on valmis neuvotteluihin. Puolan taholta ollaan aina oltu ja ollaan edelleen valmiita neuvottelemaan, mutta ei suinkaan Hitlerin vaatimusten perustalla vaan tasavertaisena neuvottelupuolena, jonka ehdotuksille on annettava yhtä suuri arvo kuin vastapuolenkin. Jos Saksa ei neuvotteluihin näillä edellytyksillä suostu, ei niistä tule mitään. Tilanne on Puolalle vaikea ja asettaa sille rasittavia velvollisuuksia, koska se ei voi ryhtyä demobilisointiin, vaan pikemminkin päinvastoin on pakotettu

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

lujittamaan valmiuttaan pahimman varalta. Liikekannallepanosta ja sen ylläpitämisestä aiheutuvat kustannukset ovat tuntuvat ja väittävät eräät ulkolaiset sotilasasiamiehet, että nykyisen suuruisen puolustusvoiman ylläpito maksaa 2 miljoonaa zlotya päivässä, mikä muutenkin köyhälle maalle on varsin tuntuva rasitus.

Viime päivinä on Varsovassa kerrottu, että ulkoasiainministeriä sotilasjohdon taholta olisi syytetty liian suurista myöntäväsyyksiaikeista Saksan vaatimuksiin, niissä salaisissa neuvotteluissa, joita muka Puolan ja Saksan välillä olisi tapahtunut. Viralliselta taholta on huhut neuvotteluista peruutettu ja Hitlerin puheestakin tavallaan ilmenee, ettei sellaisia ole tapahtunut. Samoin selviää siitä, että Puolan ulkoasiainjohto on Saksan vaatimukset suoralta kädeltä hylännyt, joten huhut ylimpien sotilasviranomaisten ja ulkoasiainministerin välisestä erimielisyydestä lienevät ilmiantodelisuuspohjaa.

Hitlerin puhe on Puolan taholta antanut aihetta moniin huomautuksiin, joista mainittakoon seuraavat.

Ei Hitler vaan marsalkka Piłsudski teki aloitteen Puolan - Saksan hyökkäämättömyyssopimuksen tekoon.

Saksan taholta ei ole koskaan tehty mitään esityksiä yhteisen takuun antamisesta Slovakielle tai Puolan etujen turvaamiseksi Saksan Slovakielle lupaan suojelun yhteydessä.

Ei suinkaan pyrkimykset saartaa Saksa vaan päinvastoin Puolan saarto etelässä ja pohjoisessa, vähintäkään tiedustelematta Puolan mielipidettä sen intressien valvomiseksi, on järkyttänyt Puolan ja Saksan välisten suhteiden tasapainoa, koska Saksan Slovakielle antama takuu - eikä suinkaan Puolan ja Englannin välinen sopimus - oli omiansa synnyttämään epäluuloisuutta maiden välille.

Puolan kanta Danzigin kysymyksessä ja myös Saksan hallinnossa olevan autostradan rakentamiseen nähden yli Puolan alueen on selvä ja tinkimätön, joten asiat näyttävät olevan ehdottomasti umpikujassa, ellei Saksa tyydy sellaisiin myönnytyksiin, joihin Puola on valmis normalisoidakseen taas suhteensa suureen läntiseen naapuriansa. Nämä myönnytykset menevät mahdollisimman pitkälle asiain järjestyksiksi. Saksaa tyydyttävällä tavalla, mutta samalla loukkaamatta Puolan suvereenisia oikeuksia, joten eräissä tšekäläisissä lehdissä viime päivinä julkaistut vaatimukset Danzigin alistamisesta Puolan suojelualueeksi eivät edustane hallituksen lopullista kantaa.

Saksan Varsovassa oleva suurlähettiläs, joka ennen pääsiäistä matkusti pois, ei vielääkään ole palannut eikä mitään merkkejä muuallakaan ole havaittavissa neuvottelujen alkamisesta, joten tilanne toistaiseksi jatkunee entisen kaltaisena.

Ministeri: *Bruno Kivirikki*

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 13

ASIA:

Varsovaan olevan lähetystön raportti n:o 20.

Ministeri Kivihoki

5/5 1939

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 626/212.

Varsova SSA 5 P: NÄ touko KUUTA 19 39.

VIITTAUS:

P: NÄ KUUTA 19 P: TTY nro

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIO		
2 158 Pal D. 1939.		
8/5-39		Liitt.
KUUKA	OSASTO	ASIA
N	5 C 18	

Ulkosiaiministeriö LLE

ASIA: Lähetystön raportti n:o 20.

Allekirjoittanut lähettää oheisena kunnioittaen
Ulkosiaiministeriölle raporttinsa n:o 20: "Ulkosiain-
ministeri Beckin puhe" /siv. 1 - 2/ kahdeksana kappaleena.

Bruno Kivikoski.

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 20.

Varsovassa 5 p:nä touko kuuta 19 39. 23 158 Pal 10. 1939.

Asia: Ulkoasiainministeri Beckin
puhe.

ULKOASIAINMINISTERIO		
875-39	LIIK.	
KYSELY	VALASTO	ASIA
5	C 13	

Puolan ulkoasiainministerin tänään Sejmissä pitämästä puheesta voidaan ennen kaikkea sanoa, että se oli arvokas, rauhallinen, selvä ja lyhyt. Siinä ei ilmennyt mitään efektinhakua, ei uhkauksia eikä liioin valituksia. Koska puhe sanomalehdistön välityksellä tulee ennen tämän raportin saapumista tietoon, rajoitun tässä vain toteamaan, että se täysin vastasi Puolan kansan yleistä vakaumusta ja otettiin vastaan suurella tyydytyksellä. Puhuttuaan ensin Englannin kanssa tehdystä sopimuksesta ja puolalais-ranskalaisen sopimuksen merkityksestä, ulkoasiainministeri lausui ihmettelynsä, että Saksa neuvottelematta Englannin tai Puolan kanssa, yksinomaan lehtitietojen perustalla oli katsonut voitavansa tulkita Lontoon sopimuksen aiheeksi irtisanoa Puolan-Saksan sopimuksen vuodelta 1934. Samalla hän hylkäsi Saksan tulkinnan tämän sopimuksen Puolan toimintavapauden rajoittamisesta.

Saksan Danzigia ja autostraadaa koskevat vaatimukset ulkoasiainministeri tietysti hylkäsi, ihmetellen mihin Saksa tahtoi pyrkiä, koska Danzigin saksalaisella väestöllä on täysi oikeus määrätä asioistaan ja Puola puolestaan on tehnyt kaikkensa helpoittaakseen Saksan ja Itä-Preussin yhdysliikennettä. Hän torjui väitteen, että Danzig olisi Versailles'in rauhan seuraamus ja osoitti, että Danzigin olemassaolo riippui yksinomaan Puolan kaupasta. Koska myös Puolan käytävän väes-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

töstä suuri enemmistö on puolalaisia, oli Saksan tarkoitus ilmeisesti erottaa Puola Itämerestä, mihin Puola ei millään voi suostua, koska pääsy merelle on sen tärkeimpiä elinehtoja.

Omiansa herättämään hämmästyttä oli Beckin ilmoitus, ettei Saksan taholta ole tehty mitään esitystä Slovakian suhteen eikä liioin Puolan rajojen takaamisesta, vaikkakin jotain sen suuntaisia viittauksia oli tehty. Ensinmainitun kysymyksen suhteen teki ulkoministeri ainoan letkauksen Saksalle huomauttamalla, ettei Puola voi neuvotteluissa käydä kauppaa sellaisella mikä ei sille kuulu.

Beck huomautti Puolan aina olevan valmiin neuvottelemaan tassa-arvoisena neuvottelupuolena, mutta ei sille yksipuolisesti ja ilman vastiketta esitettyjen vaatimusten perustalla. Hän lopetti puheensa tehostamalla Puolan ja koko maailman rauhantahtoa, mutta samalla ilmoittamalla, että rauhallakin olevanhintansa ja ettei Puola puolestaan voi ostaa rauhaa kunniansa hinnalla.

Puhe otettiin vastaan suurin suosionosoituksin ja varmana voidaan pitää, että se on omiansa lujittamaan hallituksen ja erittäinkin ulkoasiainministerin asemaa sekä entistä enemmän yhdistämään Puolan kansan sitä uhkaavan vaaran edessä.

Ministeri:

Bruno Kivikosa

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMA: 5

OSASTO: C 13

ASIA: _____

Varsovassa olevan lähetystön raportti n:o 21.

Ministeri Kivikoksi

11 / 15 1909.

Stenroos

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No. 24 / 158 Tal. 1939.		
125-27	No.	Liitt.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C13	

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 652/222.

Varsova S S A 11 P. N Ä t o u k o K U U T A 19 39 .

VIITTAUS: N

P. N Ä K U U T A 19 P. T T Y n o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Lähetystön raportti n:o 21.

Allekirjoittanut lähettää oheisena kunnioittaen
Ulkoasiainministeriölle raporttinsa n:o 21: "Varsovan
mielialoista" /siv. 1 - 3/ kahdeksana kappaleena.

Bruno Kivikoski.

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 21.

Varsova ssa 11 p:nä touko kuuta 1939.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

24/158 Pal. 39.

Asia: Varsovan mielialoista.

12/5 - 39 No. 1111
RYHMÄ OSASTO ASIA
5 C13

Vaikka kansainvälinen tilanne ei viime päivinä ole mitenkään asiallisesti muuttunut, on ainakin täällä todettavissa jonkinlainen tilapäinen rauhoittuminen ja luullaan, ettei Saksa ainakaan vielä halua ryhtyä asevoimin toteuttamaan Puolalle esittämiensä vaatimusten täytäntönnpanoa. Viralliselta taholta ei ole vahvistettu Vatikaanin välitysehdotusta, vaikka sitä lehdistössä vilkkaasti pohditaan. Todennäköistä on, ettei Vatikaanin taholta olekaan mitään varsinaista esitystä tehty, vaan että sen edustajain toiminta on rajoittunut sanotunlaisen ehdotuksen mahdollisuuksien tunnustelemiseen. Tšekäläisissä diplomaattipiireissä on pohdittu Neuvostoliiton apulaisulkoasiainkomissaari Potemkinin eilen Puolan ulkoasiainministerin luona suorittaman käynnin merkitystä, mutta - virallisten tiedoitusten puutteesta huolimatta - ei sille anneta muuta merkitystä kuin, että Puolan ja Neuvostoliiton välien on katsottava viimeaikaisten tapahtumien johdosta kehittyneen parempaan suuntaan. Siitä on merkinä myös uuden Neuvostoliiton suurlähettilään nimitys Varsovaan, sekä lehdistön huomattavasti ystävällisempi suhtautuminen Venäjään. Mainittakoon, että Neuvostoliiton tšekäläinen sotilasasiamies on eräälle tuttavalleni kertonut, että hänen asuntoaan valvoneet 4 salapoliisia

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ovat äskettäin hävinneet, niin että hän tuntee nyt elävänsä vapaasti ilman, että joka askeltaan seurataan.

Kurjer Warszawski - nimiselle lehdelle myöntämässään haastattelussa Potemkin todettuaan tyytyväisyytensä Rumaniaassa käymiinsä keskusteluihin lausui Puolaan nähden ainoastaan, että molempien maiden välisten kauppasuhteiden kehittäminen on molempien etujen mukaista ja että hän antaa suuren merkityksen sille työlle, jota Puola suorittaa rauhan hyväksi.

Saksalaisvastainen mieliala on Länsi-Puolassa monin paikoin purkautunut saksaa puhuviin kohdistuneihin loukkauksiin ja väkivaltekoihin, joista Saksan sanomalehdet ja radio ovat tehneet suuren numeron, minkävuoksi eilen tuntui vallan oudolta, kun Saksan radiossa ei mistään sellaisista annettu uutisia. Useita saksalaisia on myös rajaseuduilta karkoitettu.

Yleinen valmistautuminen pahimman varalta jatkuu keskeymättä ja ulkoasiainministeri Beckin puheen jälkeen on kansallinen yhteisrintama lujittunut, koska hänen puheensa vastasi kaikkien piirien kantaa. Sejmin hallituspuolueen ulkopuolella olevat jäsenet /m.m. kenraali Zeligowski/ ovat olleet neuvotteluissa pääministerin kanssa ja arvellaan pääministerin luvanneen pitää heidät tietoisina tapahtumien kulusta, koska nykyoloissa ei kaikista asioista voida avoimesti Sejmissä puhua.

Saksan suurlähettiläs, joka viime perjantaina palasi Varsovaan, ei tietääkseni ole ollut ulkoasiainministerin luona, eikä liicin kosketuksissa tšekäläisen diplomaattikunnan kanssa. Saamieni tietojen mukaan olisi ainoastaan Bulgarian lähettiläs käynyt hänen luonaan. Yleensä arvellaan, ettei hän toistaiseksi ole saanut mitään ohjeita, vaikka odotetaankin, että Saksan on tehtävä aloite mahdollisten neuvottelujen aikaansaamisesta.

Saksan Puolaan kohdistuvien toimenpiteiden /neuvottelujen tai sotatoimien/ viipymisen syynä oletetaan olevan Saksan pyrkimyksen niitä ennen lujittaa otettaan Balkanin valtioissa erittäinkin Jugoslaviassa ja Unkarissa.

Ministeri: *Bruno Kivirikko*.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 13

ASIA:

Tarvassa olevan lähetyksen raportti n:o 22.

Ministeri Riihikoski

12/5 1929

Min. / pol.

ULKOASIAINMINIST.

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

25/158 Pal. O. 39

KIRJELMÄ nro 664/224.

15-39

Varsova S S A 12 P: N Ä t o u k o K U U T A 19 39 .

VIITTAUS: N

5 C 13

P: N Ä K U U T A 19 P: T T Y nro

VIITTAUS: D. U. M. / 19

..... Ulkoasiainministeriö L L E

ASIA: Lähetystön raportti n:o 22.

Allekirjoittanut lähettää oheisena kunnioittaen
Ulkoasiainministeriölle raporttinsa n:o 22: "Puolan ukrai-
nalaisten tyytymättömyys kasvamassa" /siv. 1 - 2/ kahdeksana
kappaleena.

Bruno Kivikoski.

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 22.

Varsova ssa 12 p:nä touko kuuta 1939.

Asia: Puolan ukrainalaisten tyy-
tymättömyys kasvamassa.

25 158 Gal 09.

5 C13

Viitaten raporttiini n:o 17, jossa kerroin ukrainalaisten vähemmistöjen johtomiesten kanssa tapahtuneista neuvotteluista voin saamieni tietojen perusteella todeta, etteivät nämä neuvottelut ole jhtaneet mihinkään tuloksiin ja että tyytymättömyys ukrainalaisten keskuudessa on kasvamassa, vaikka ei siitä tietysti lehdistössä mitään kirjoiteta. Päinvastoin koetetaan selittää täydällisen yhteisymmärryksen vallitsevan. Ukrainalaisten johtomiehille on annettu välitteleviä lupauksia, että kysymystä heidän oikeuksistaan harkitaan.

Saamieni tietojen mukaan on Itä-Galitsiassa viime aikoina toimitettu lukuisia pidätyksiä, pidätettyjen ollessa etupäässä nuorempaan sivistyneistöön kuuluvia henkilöitä, kuten lääkäreitä, asianajajia, y.m. Pidätettyjä epäillään osallistumisesta separatistiseen toimintaan. Heitä ei ole lähetetty keskitysleireihin, vaan ovat tutkintovankueudessa, mutta tutkinnot edistyvät kovin hitaasti, niin että luultavaa on, että useat joutuvat olemaan wodenkin pidätettyinä vaikka heidät sitten havattaisiinkin syyttömiksi ja laskettaisiin vapaalle jalalle. Useita ukrainalaisia liikkeitä on suljettu kaikenmoisilla verukkeilla, vaikka tosiasiallisena syynä lienee ollut se, etteivät niiden omistajat ole voineet tai tahtoneet merkitä kotimaista puolustuslainaa siinä määrin, kuin puolalaiset viranomaiset ovat määränneet.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkossainministeriön tiedoituksiin.

Tilanne yhteisymmärryksen aikaansaamiseen olisi nyt ollut erinomaisen suopea ja Puolalle erittäin tärkeä mutta sitä ei osata käyttää hyväksi, mikä sivullisesta tuntuu käsittämättömältä, koska vaarallisen ulkopoliittisen tilanteen olisi pitänyt olla omiansa taltuttamaan puolalaisten kansalliskiihkoa. On sanottu, että ukrainalaisten keskuudessa asuvat puolalaiset ovat kaikkein jyrkimmin heidän oikeuksiaan vastaan, kun sitävastoin esimerkiksi oikeistopiireissä, niin oudolta kuin se tuntuukin, paremminkin oltaisiin halukkaita saamaan aikaan sovinto ukrainalaisten kanssa. Vaikuttavana tekijänä asiain nykyiseen tilaan voitaneen pitää, että useat Puolan nykyisistä johtomiehistä ovat kotoisin Itä-Galitziaista ja henkilökohtaisesti vihamielisiä ukrainalaisille. Tällaisista henkilöistä mainittakoon marsalkka Rydz-Smigły, apulaissotaministeri ja joukko armeijan korkeimpia upseereita.

Ukrainalaisten johtomiehet kylläkin suhtautuvat ainakin tois-
taiseksi lojaalisti Puolaan, mutta rahvaan keskuudessa alkaa taas herätä ajatus, että liittyminen Neuvostoliiton Ukrainaan sittenkin toisi sille nykyistä paremman aseman. Tällaisissa olosuhteissa kasvavat kommunistien toiminnan mahdollisuudet eikä herättäisi hämmästystä, jos Saksa taas alottaisi propagandatoiminnan ukrainalaisten keskuudessa, siten yhä syventääkseen puolalaisten ja ukrainalaisten välistä juopaa.

Ministeri: *Bruno Kiiskoski*

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 13

ASIA:

Tansorassa olevan lähetystön raportti n:o 27.

Ministeri Kivikosi

12/5 1939

V A R S O V A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 669/225.

Varsova SSA 12 P:ÄÄ touko KUUTA 19 39.

VIITTAUS: N

P:ÄÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkosai nministeriö LLE

ASIA: Lähetystön raportti n:o 23.

Allekirjoittanut lähettää oheisena kunnioittaen
Ulkosai nministeriölle raporttinsa n:o 23: "Puolan raha-
taloudellisesta asemasta" kahdeksana kappaleena.

Bruno Kivikoski.

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 23,

Varsova ssa 12 p:nä touko kuuta 1939. 26 158 Sel. 39.

Asia: Puolan rahataloudellisesta
asemasta.

1575-39
5 C13

Puolan rahataloudellinen asema käy päivä päivältä kireämmäksi ja tuottaa hallitukselle suuria vaikeuksia. Puolustuksen hyväksi viime aikoina käytetyt summat ylittävät kaikki laskelmat ja suunnitelmat niin suuressa määrin, ettei niistä ole witu antaa tietoja. Puolustustarkoituksiin äsken otettu kotimainen laina ei onnistunut suunnitelmien mukaisesti. Oli suunniteltu saada kokoon ainakin kuusisataa miljoonaa, mutta tulos, josta ei ole annettu lopullista tietoa noussee ainoastaan noin kolmeensataanviiteenkymmeneen miljoonaan zlotyyyn. Kun siitä toistaiseksi on maksettu vain kolmannes voidaan olettaa, että koko tämä summa on jo tullut käytetyksi nykyisin voimassaolevan liikekannallepanon kustannusten peittämiseen, niin että uusiin hankintoihin ei ole mitään käytettävissä. Jos liikekannallepanoa on jatkettava, kuten nykyoloissa näyttää todennäköiseltä, kääntyy tilanne pian huomattavasti kireämmäksi.

Englannista saatavan lainan suuruudesta on lausuttu monia arveluja. Sitä koskevat neuvottelut alotetaan lähipäivinä Lontoossa. Yleisesti otaksutaan kuitenkin, ettei saatava laina tule olemaan kuin kymmenen miljoonaa puntaa. Se on tietysti huomattava summa, mutta riittämätön nykyisiin tarpeisiin ja epätietoista on mitä ehtoja sen käyttämiselle asetetaan.

Ministeri: *Bruno Kivikoki*

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 13

ASIA:

Vaarossa olevan lähetystön raportti n:o 27

Ministeriön Viikoksi

16/5 1939

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 685/231.

Varsova S S A 16 P: N Ä t o u k o K U U T A 19 39 .

VIITTAUS: N

P: N Ä K U U T A 19 P: T T Y n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
27/158 Pal. 1. 1939.		
19/5-39		LEH.
HINA	OSAISTO	ASIA
5	C13	

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Lähetystön raportti n:o 24.

Allekirjoittanut lähettää oheisena kunnioittaen
Ulkoasiainministeriölle raporttinsa n:o 24: "Puolan ja
Saksan suhteista" /siv. 1 - 2/ kahdeksana kappaleena.

Bruno Kivikoshi

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 24.

Varsova ssa 16 p:nä touko kuuta 19 39. 27 158 Yal 1939.

Asia: Puolan ja Saksan suhteista.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

19/5-39

5

C13

Varsovan ja Berliinin välillä jatkuu tilanne entisellään eikä kummaltakaan puolelta ole tehty mitään aloitetta neuvottelujen alkamiseksi tai muiksi ratkaiseviksi toimenpiteiksi. Ollessani eilen Saksan tšekäläisen suurlähettilään luona, joka senjälkeen kun hän t.k. 5 päivänä palasi Varsovaan ei ole käynyt ulkoasiainministeriössä, olin tilaisuudessa keskustelemaan hänen kanssaan. Hän vaikutti masentuneelta valittaen, että kaikki se työ, jonka hän vuosien kuluessa oli suorittanut Puolan ja Saksan välien parantamiseksi oli nyt äkkiä mennyt hukkaan, sen takia, ettei Puola ollut hyväksynyt Saksan varsin kohtuullisia vaatimuksia. Hän mainitsi, että Hitler todella oli tarkoittanut hyvien suhteiden säilyttämistä Puolaan ja senvuoksi oli rajcittanut vaatimuksensa minimaalisiksi, niin että Puola olisi voinut ne hyväksyä. Hän huomautti, että Danzigin Saksaan liittäminen ei olisi tuottanut Puolalle haittoja, koska se olisi saanut siellä vapaasatamaoikeudet, ja koska Danzigilla ei sodan sattuessa missään tapauksessa tule olemaan Puolalle mitään merkitystä. Saksahan voi sulkea sen laivaliikenteelle erittäin helposti, koska sen asema on epäedullinen ja Puolan laivasto niin mitätön, ettei se missään tapauksessa pysty Danzigiin tapahtuvaa liikennettä turvaamaan. Hän puhui laajasti koridorin mahdottomuudesta, mutta että Saksa siitä huolimatta hyvien suhteiden

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ylläpitämiseksi oli ollut valmis rajoittamaan vaatimuksensa mahdollisimman pieniksi. Versaillesin sopimuksen mitättömäksi tulon ulkonai-
seksi merkiksi oli kuitenkin tässäkin kohdin jotain saatava aikaan
ja oli Saksa sen takia esittänyt vaatimuksensa.

Tiedustellessani aikoiko hän asettua yhteyteen Puolan ulko-
asiain johdon kanssa lähitulevaisuudessa, vastasi hän, että se näytti
turhalta, koska mitään pohjaa keskusteluille ei ollut olemassa. Oli
odotettava ja annettava ajan kulua siksi että mahdollisesti tapahtui-
si jotain joka tekisi neuvottelujen alkamisen mahdolliseksi.

Potemkinin täällä käydessä tapahtuneista neuvotteluista arveli
hän Puolan asettuneen kielteiselle kannalle suunniteltuun avunanto-
sopimukseen, koska Puola ei halua enempää kiristää suhteitaan Saksaan.
Tämä on muuten useiden muidenkin tšekäläisten diplomaattien mielipide.

Yleensä otaksutaan tšekäläisissä diplomaattipiireissä, ettei
Saksa ryhdy väkivalloin vaatimuksiaan toteuttamaan. Viime aikoina
lehdistössä esiintyneet otaksumat, että Danzigin senaatti päättäisi
toimeenpanna kansanäänestyksen siitä tahtoiko Danzigin väestö liit-
tyä Saksaan vai eikö, tuntuvat vähemmän uskottavilta, eikä Saksan
suurlähettiläskään sanonut mitään sellaista kuulleensa, vaikka oli
äskettäin tavannut Danzigin saksalaisten johtohenkilöitä.

Toistaiseksi ei Puola vielä ole uskaltanut ryhtyä demobilisoi-
maan ja kuluneekin pitkä aika ennenkuin se sellaisen katsoo mahdolli-
seksi, joten tilanteen odotetaan jatkuvan yhä epävarmana ja kireänä.

Ministeri: *Bruno Kivirikko.*

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C₁₃

ASIA: _____

Vuorossa olevan lähetysten kassaatti n:o 25

Ministeri Riviöskö

31/5 1939.

Min./Pol.

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 720/248.

Varsova S S A 31 P: N Ä t o u k o K U U T A 19 39 .

VIITTAUS: N

P: N Ä K U U T A 19 P: T T Y n o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
28/159 Sac D. 10 39		
3/6-39	3	LE
KIRJelmä	OSASTO	ASIA
5	C13	

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Lähetystön raportti n:o 25.

Allekirjoittanut lähettää oheisena kunnioittaen
Ulkoasiainministeriölle raporttinsa n:o 25: "Sanomalehdistön
Puolaa koskevista uutisista" /siv. 1 - 3/ kahdeksana kap-
paleena.

Bruno Kivikoski.

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 25.

Varsova ssa 31 p:nä touko kuuta 1939.

Asia: Sanomalehdistön Puolaa kos-
kevista uutisista.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
316-39	28/159	39
OSASTO	ASIA	
5	C73	

Viimeaikoina ovat Suomenkin lehdet usein julkaisseet huomattavin otsakkein erilaisia uutisia Puolasta, Puolan ja Saksan sekä Puolan ja Venäjän suhteista. Usein ovat lehdet ne jo seuraavana päivänä peruuttaneet. Tosi asia kuitenkin on, että Varsovassa viime viikot ovat olleet erinomaisen hiljaiset, niin ettei mitään raportteerauksen aihetta ole ollut. Varsinkin tšekäläiset Englannin lehtien kirjeenvaihtajat näyttävät olevan hyviä keksimään uutisia, joita toimittavat lehdele. Heistä onkin esim. Daily Expressin kirjeenvaihtaja tunnettu tšekäläisissä lehtimiespiireissä hyvänä uutisten keksijänä asioista, joista muilla ei ole aavistustakaan.

Viime päivinä julkaistuja tietoja ulkoasiainministeri Beckin Moskovan matkasta, jotka jo aikaisemmin dementoitiin, ei kylläkään virallisesti ole peruutettu, mutta lienevät siitä huolimatta todellisuuspohjaa vaille. Samoin ovat huhut aikomuksista muuttaa Puolan - Neuvostoliiton hyökkäämättömyyssopimus keskinäiseksi avunantosopimukseksi perättömiä ja lienevät ne juuri mainitun Daily Expressin kirjeenvaihtajan fantasian tuotetta.

Danzigin kysymyksestä ei ole mitään uutta ilmoitettavaa. Kansainliiton komissaari Burckhardt oli t.k. 27 päivänä Varsovassa ollessaan lausunut erälle tuttavalleni suhtautuvansa optimistisesti

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

asiain kehittymiseen ja uskovansa, ettei Danzigin kysymyksen takia sotatoimiin ryhdytä.

Puolalaisten sanomalehtien Saksan vastainen propaganda jatkuu voimakkaana. Omituista kylläkin tapahtuu tämä propaganda ja puolalaisten itsetunnon lietsominen siten, että koetetaan antaa lukijoille mahdollisimman huono kuva Saksan armeijan kunnosta. Lehdistön tämänsuuntaisilla kirjoituksilla onkin ollut sellainen vaikutus, että tavallinen kansalainen täällä on vakuutettu siitä, että sodan sattuessa puolalaiset melkein vastarinnatta voisivat marssia Saksaan. On ilman muuta selvää kuinka vaarallista ja uskallettua tällainen propaganda on, koska se yllyttää sotahaluista ja sodan mahdollisesti sytyessä, sekä taistelujen alettua, osoittautuisi epäilemättä heti sotilaille ja suurelle yleisöllekin valheelliseksi ja siten heikontaisi taisteluvoimien moraalista voimaa heti taistelujen alkuvaiheessa.

Propagandan tuloksena voidaan pitää myös yhäti uudistuvia maassa asuvien saksalaisten pahoinpitelyjä, ryöstöjä ja vainoamisia. Tällaisten tapausten yhteydessä on useita saksalaisia surmattukin.

Tiedot Puolan ja Rumanian välisistä sotilaallisista neuvotteluista on peruutettu virallisesti selittämällä, ettei tällaisiin neuvotteluihin ole mitään syytä, koska Rumanialla ei ole yhteistä rajaa Saksan kanssa, eikä Rumaniaa Unkarin taholta, jonka kanssa Puola on ystävällisissä suhteissa, uhkaa mikään vaara, ja Puolalla jo ennestään on Rumanian kanssa sopimus, joka on tehty Neuvostoliiton taholta ehkä uhkaavan hyökkäyksen varalta.

Puolassa on epäilemättä piirejä, varsinkin upseeriston keskuudessa, jotka olisivat valmiit ryhtymään sotaan Saksa vastaan, vakuutettuina siitä, että tilanne nyt olisi edullinen, mutta hallitus on

edelleen - kuten aikaisemminkin - lujasti kaikkia sotasuunnitelmia vastaan, toivoen, että aika tuo mukanaan neuvon nykyisen tilanteen selvittämiseen.

Ministeri: *Brundin*

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: δ.

OSASTO: C13.

ASIA: _____

Varsooassa olevan lähetystön rap. n:o 26.

Ministeri Nivikoshi

12/6-39.

Min. Pol.

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 770/265.

Varsova ssa 12 p:nä kesä kuuta 19 39.

VIITTAUS: N

P:nä kuuta 19 p:tyy mo

VIITTAUS: D. U. M. 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
29/159 fac -	19 39	29
14/6-39	:	Liitt.
IRMA	OSASTO	ASIA
5	C13	

..... Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Lähetystön raportti n:o 26.

Allekirjoittanut lähettää oheisena kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle raporttinsa n:o 26: "Puolan ja Saksan suhteista" /siv. 1 - 2/ kahdeksana kappaleena.

Bruno Kurolski:

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 26.

Varsova ssa 12 p:nä kesä kuuta 19 39.

Asia: Puolan ja Saksan suhteista.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
29/6/39	29
14/6/39	14
5	(13)

Vaikka Puolan ja Saksan välisissä suhteissa ei viimeaikoina ole tapahtunut mitään muutosta, on yleinen vaikutelma täällä kuitenkin entistä rauhallisempi ja käsitys tilanteen selvittämisestä optimistisempi kuin muutama viikko takaperin. On vaikea sanoa johtuuko tämä yksinomaan siitä, että aletaan tottua tilanteeseen, vai onko jotain pohjaa yhä runsaammin esiintyville olettamuksille, että maiden välinen ristiriita saadaan lopulta neuvottelutietä selvitetyksi. Nämä oletukset, joille viralliselta taholta ei ole saatu mitään vahvistusta, lähtevät siitä, että Saksa ei pidä Puolalle esitettyjen vaatimusten toteuttamista niin tärkeänä, että se niiden takia ryhtyisi sotaan. Niiden mukaan Saksa olisi oikeastaan tyytynyt Puolan kielteiseen vastaukseen, jos se olisi esitetty kategorisesti molempien maiden välisissä neuvotteluissa ilman että täällä olisi ryhdytty valtavaan Saksan vastaiseen propagandaan, joka on tehnyt neuvottelut ainakin toistaiseksi mahdottomiksi. Propagandan johdosta on kysymyksestä muodostunut prestige-kysymys, jossa Saksan on vaikea tyytyä täysin negatiiviseen vastaukseen. Se olisi kuitenkin valmis tinkimään vaatimuksistaan esim. luopumaan kokonaan Itä-Preussin emämaahan liittävästä autostradasta koskevasta vaatimuksesta ja myöntämään Danzigissa, joka liitettäisiin Saksaan, Puolalle kaikki mahdolliset helpotukset ja ehkäpä myös sitou-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

tumaan olemaan linnoittamatta sitä. Kuten sanoin ovat nämä verrattain yleisiä olettamuksia, joille ei viralliselta taholta ole saatu mitään vahvistusta, mutta joihin monet silti uskovat.

Useiden mielestä riippuu tämänkin kysymyksen lopullinen selvittäminen suureksi osaksi siitä miten Englannin, Ranskan ja Neuvostoliiton väliset neuvottelut päättyvät, koska Saksa muka olisi halukkaampi neuvottelemaan, ellei sopimusta mainittujen maiden välillä saada aikaan. Arveluja, että Saksa katsoisi olevansa pakotettu ryhtymään sotaan heti, jos tuollainen sopimus saadaan aikaan, ei tällaisessä diplomaattikunnassa oteta vakavasti huomioon, vaikka erinäiset Saksan asioita muka hyvin tietävät henkilöt ovatkin sellaisia arveluita esittäneet.

Sanomalehdistön sävy on mielestäni viime aikoina ollut rauhallisempi, mutta yleinen mielipide on toiselta puolen jo nostettu niin saksalaisvastaiseksi, että tuntuu ainakin tällä hetkellä mahdottomalta ajatella, että neuvottelut Puolan ja Saksan välillä heti saataisiin alkuun. Eräästä Italian suurlähettilään kanssa tapahtuneesta keskustelustani luulen voivani vetää sen johtopäätöksen, että Italia toivoo Puolan ja Saksan voivan neuvottelutietä selvittää välinsä. Toimisiko Italia jollain tavoin välittäjänä en uskalla sanoa, vaikka Puolan Roomassa olevansuurlähettilään äskeinen Varsovassa käyntikin voitaisiin ehkä tulkita yhdeksi tällaisen otaksuman aiheuttajaksi.

Ministeri: *Bruno Kivikoski*

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C13

ASIA: _____

Verovessa olevan liikelystön rap. n:o 37.

Ministeri Riviloski.

16/6. 29

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 804/274.

Varsova ssa 16 p:nä kesä kuuta 1939.

VIITTAUS: N

P:nä KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
№ 26 159 h.e. 39	
19/6-39	№
5	C13

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Lähetystön raportti n:o 27.

Allekirjoittanut lähettää oheisena kunnioittaen
Ulkoasiainministeriölle raporttinsa n:o 27: "Puolan suhtau-
tumisesta englantilais-venäläisiin neuvotteluihin" /siv. 1 - 2/
kahdeksana kappaleena.

Bruno Kivikoski

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 27.

Varsovassa 16 p:nä kesä kuuta 1939.

Salainen.

30 159 /ae. 39
19/6-39

Asia: Puolan suhtautumisesta
englantilais-venäläisiin neuvotte-
luihin.

5 C13

Puola, joka Neuvosto-Venäjän naapurina tuntee venäläiset, on alusta alkaen suhtautunut pidättyvästi ja epäillen ajatukseen Neuvostoliiton, Englannin ja Ranskan välisestä liitosta ja verrattain yleinen on ollut täällä se käsitys, ettei sopimuksesta lopultakaan tule mitään, koska Neuvostoliitto ei siitä erityisemmin ole kiinnostunut ja ilman sellaista voi paremmin käyttää tilannetta hyväkseen, jos sota syttyisi Euroopassa. Senvuoksi on täällä myös täysin ymmärretty ja hyväksytty se kanta, jonka Suomi, Viro ja Latvia ovat omaksuneet Neuvostoliiton ehdotuksen johdosta näille maille annettavasta takuusta.

Puolalaiset ovat avoimesti ilmoittaneet Englannille käsityksensä ja epäilyksensä Venäjän kanssa tehtäväksi suunnitellusta sopimuksesta, mutta sanomalehdistö on kylläkin pidättäytynyt kaikista lausunnoista, jotka mahdollisesti olisivat voineet vaikeuttaa Englannin ja Ranskan neuvotteluja Neuvostoliiton kanssa. Kuitenkin on lehdistö pohtinut Neuvostoliiton Baltian maille vaatimaa takuuta ja arvelut ~~vaati-~~ ~~maa-takuuta ja arvelut~~ vaatimuksen tehdyksi tarkoituksessa saada vedetyksi Baltian maat puolueettomuuslinjalta aktiivisesti osallistumaan demokratisten maiden yhteistyöhön rauhan säilyttämiseksi. Kun Neuvostoliitossa kuitenkin tiedetään näiden maiden tahto pysyä erillään kaikista valtaryhmityksistä ja jäädä puolueettomiksi mahdollisten konflik-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

tien sattuessa, on lähellä ajatus, että ehdotus on tehty tarkoituksessa voida peräytyä neuvotteluista, koska suunniteltu sopimus ei Neuvostoliittoa erikoisemmin kiinnosta. Lähipäivät tuonevat valaistusta sen lopullisesta kannasta.

Itämeren joudutta viime aikoina kansainvälisen politiikan huomion kohteeksi on Puolassa ilmeisellä mielihyvällä palattu ajatukseen läheisemmästä yhteistoiminnasta Baltian ja Skandinaavian maiden kanssa. On palautettu mieliin Helsingin konferenssi v. 1920 ja Varsovan konferenssi v. 1922, jolloin sopimus saatiin aikaan, mutta Suomen jättäessä sen ratifioimatta ei se astunut voimaan. Koska Baltian ja Skandinaavian maat nyt huomannevat Venäjän pyrkimysten todellisen tarkoituksiperän ja tietävät, ettei Saksan intressi näihin maihin suinkaan johdu puhtaasti epäitsekäistä syistä, olisi näiden maiden, jotka yksinään ovat liian heikkoja puolustautumaan tai edes yhdessä muodostamaan ratkaisevaa valtatekijää, etsittävä sellainen liittolainen, jonka intressissä olisi näiden maiden itsenäisyys ja voimistuminen. Nykyisessä tilanteessa olisi Puola ainoa mahdollinen liittolainen. Koska Liettuan kanssa välit nyt on saatu järjestetyiksi, ei siltä taholta enää ole estettä tällaisen suunnitelman toteuttamiselle, joka koituisi kaikkien Baltian ja Skandinavian maiden eduksi ja joka olisi omiansa takaamaan tasapainon Itämerellä. Ainakin pari lehteä on julkaissut tämän suuntaisia kirjoituksia, viimeksi 14 päivänä kuluva kuuta Kurjer Warszawski, jossa ulkoasiainhallinnon johto silloin tällöin julkaisee sen toimesta laadittuja artikkeleja, joiden alkuahdettä ei tahdota suuren yleisön tietoon, koska sanottu lehti ei nimellisesti kuulu hallituksen äänenkannattajiin.

Ministeri:

Bruno Kivikoski.

*Järjennyt
muutokset*

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 13

ASIA: _____

Varsovassa oleva lähetetty raportti n:o 28.

Ministeri Kivikosi

16/8 1939.

Mir/pol.

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö

KIRJELMÄ n:o 1000/338.

Varsova S S A 16 P: N Ä e l o K U U T A 19 39

VIITTAUS:

P: N Ä K U U T A 19 P: T T Y n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
22 / 159 Pal D. 1939.		
1878-38	№2	LIIK.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
N	5 C/3	

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Lähetystön raportti n:o 28.

Allekirjoittanut lähettää oheisena Ulkoasiainministeriölle kunnioittaen raporttinsa n:o 28: "Tilanteesta Varsovan näkökulmalta" /siv. 1-4/ kahdeksana kappaleena.

Bruno Kivikoski.

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 28.

Varsovassa 16 p:nä elo kuuta 1939.

Asia: Tilanteesta Varsovan nä-
kökulmalta.

ULKOASIAINMINISTERIO		
No 32 / 159 Sal D. 1939.		
1878-39	No	Liite
RYHMÄ	OSALTO	ASIA
S	C 12	

Lomalta palattuani olen virkaveljieni kanssa käytyjen keskustelujen kuluessa voinut todeta, ettei mitään suurempaa muutosta ole tapahtunut siinä tilanteessa, joka valitsi ennen lomalle lähtöäni. Kuitenkin on mieliala diplomaattien keskuudessa entistä pessimistisempi ja useat lähetystöt ovat varustautuneet pahimman varalta. Niinpä on useissa lähetystöissä kaikki arvokkaampi irtaimisto kuten hopeat ja matot pakattu muuttovalmiiksi, vaikka en käsitäkään miten niiden kuljetus äkillisen sodan syttyessä olisi järjestettävissä. Diplomaattikunnan naiset ovat melkein kaikki pois kaupungista ja useissa lähetystöissä on talouden hoito jätetty kesäkannalle, niin että hotelli Europejski päivällisaikaan on muodostunut kokoontumispaikaksi, jossa tapaa runsaasti diplomaattikunnan jäseniä. Hyvin monet lähetystöt ovat vuokranneet sitäpaitsi asunukset kaupungin ulkopuolella etupäässä n. 20 kilometriä Varsovasta sijaitsevassa Konstancin kylässä. Toiset käyttävät näitä vuokrataloja vakituisena asuntonaan, mutta toiset ovat vuokranneet talon vain kaiken varalta voidakseen vetäytyä sinne sodan puhjetessa. Kuten lä-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksiministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

hetystö on aikaisemmin ulkoasiainministeriölle kirjeessä ilmoittanut on Puolan ulkoasiainministeriö toimittanut lähetystölle kokoelman ohjeita pommi- ja kaasuhyökkäyksen varalta, sekä ilmoittanut paikan mistä lähetystöt voivat kaasunaamareita ostaa.

Huolimatta näistä varovaisuustoimenpiteistä monet virkaveljistäni eivät kuitenkaan usko Saksan alottavan sotaa Danzigin-kysymyksen takia, koska sillä ei Saksalle ole suurarvoista merkitystä, vaan on ainoastaan prestige-kysymys. Jos sota syttyy ovat Saksan tarkoituserät paljon pitemmälle tärkeitä, niin että melua Danzigista on pidettävä vain naamarina, jonka taakse todelliset tarkoituserät yritetään kätkeä. Levottomuus Runiassa liekin viime aikoina kasvanut ja on siellä ryhdytty varustustoimenpiteisiin m.m. kutsumalla kokonaista 11 ikäluokkaa palvelukseen. Kuninkaan matkan keskeyttäminen lasketaan johtuvan myös lisääntyneestä levottomuudesta. Tšekäläisten tietojen tai oikeammin arvelujen mukaan koettaisi Saksa saada Unkarin alottamaan sodan Rumaniaa vastaan. Unkari, kuitenkin, huolimatta Siebenburgia havittelevista toiveistaan, lienee vähemmän halukas tuollaiseen yritykseen ryhtymään.

Vaikka Cianon ja Hitlerin neuvotteluista ei ole varmoja tietoja saatavissa ja erilaisia arveluja niistä on julkaistu koko maailman lehdistössä, on yleisin käsitys täällä, että Italia olisi koettanut ehdottaa rauhallista ratkaisua. Samoin tulkitaan Burckhardtin käynti Saksassa enteeksi siitä, että jokin uusi alote Saksan taholta Danzigin-kysymyksessä olisi lähitulevaisuudessa odotettavissa. Puolalaiset lehdet ovat

jo kiirehtineet lausumaan arvelujaan sellaisesta ehdotuksesta. Vaikka ne jo on ehkä Suomen lehdissä julkaistu, mainitsen tässä pari. Wiczcór Warszawskin muka Roomasta saamien tietojen mukaan olisi seuraava esitys odotettavissa:

Entisistä Tšhekkoslovakiasta /ilman sudeetti-aluetta/ muodostettaisiin Englannin dominioiden malliin autonominen alue, jonka ulko-, sota- ja talouspolitiikan Saksa hoitaa.

Danzig jää vapaakaupungiksi ja sotilaallisesti varustamattomaksi alueeksi Saksan suojeluksessa.

Saksa saa entiset alusmaansa Etelä-Afrikassa ja Italia laajat oikeudet Djibutissa.

Tunis muodostetaan ranskalais-italialaiseksi protektoraatiksi, jolloin Italia sitoutuu pitämään Libyan sotilaallisesti varustamattomana alueena.

Ilustrowany Kurjer Codzienny arvelee Berliinistä saamiensa tietojen mukaan Italian ehdotuksen pysyvän rauhan saavuttamiseksi seuraavaksi:

1/ Kansainliiton komissaarin toimi Danzigissa lopetettaisiin vuoden loppuun mennessä.

2/ Puola lopettaa samoin ylikomissariaattinsa Danzigissa nimittäen tilalle diplomaattisen edustajan erikoisoikeuksin. Hänen tehtävänsä olisi Puolan taloudellisten etujen sekä puolalaisen vähemmistön suojeleminen.

3/ Danzigin vapaakaupunkistatuutti muutetaan. Kaupungin hallinto olisi saksalainen.

4/ Tulliraja Saksan ja Danzigin välillä poistettaisiin vähitellen viiden vuoden kuluessa.

5/ Saksa takaa kansainvälisellä sopimuksella olemaan so-

tilaallisesti varustamatta Danzigia, jota vastaan Puola poistaisi Westerplatten-varustukset.

6/ Danzigin sataman hallinnosta ja käytöstä huolehtisi autonoominen satamaneuvosto, johon kuuluisi Danzigin, Puolan ja Saksan edustajat.

Lehtien otaksumat eroavat siis suuresti toisistaan ja onkin viimeksimainittu kai käsitettävä ainoastaan ensimmäisen laajemman suunnitelman Danzigia koskevaksi osaksi, koska Saksa ei suinkaan tyytyisi yksistään Danzigia koskevan kysymyksen järjestämiseen.

Lehtien otaksumat olen esittänyt vain orienteerauksen vuoksi ja kaikilla varauksilla, koska toistaiseksi ainakaan ei mikään varmasti viittaa siihen, että Saksa neuvottelutietä haluaisi koettaa selvittää kiristyneen tilanteen.

Ministeri: *Bruno Kivikoski*

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 13

ASIA: _____

Tarsovan olevan lähetynä raportti n:o 29.

Ministeri Kivikoksi

17/8 1939

Min. / Pol.

V A R S O V A

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

93/159 La D. 1939.

KIRJELMÄ n:o 1004/339.

Varsova SSA 17 P:NÄ elo KUUTA

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
10/18-39	N:o	Liitt.
8.33.1939	OSA.TO	ASIA
N 5	C 13	

VIITTAUS:

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. 1 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Lähetystön raportti n:o 29.

Allekirjoittanut lähettää oheisena kunnioittaen
 Ulkoasiainministeriölle raporttinsa n:o 29: "Lehtitie-
 dot joukkokeskityksistä Danzigiin." /siv. 1-2/ kahdeksa-
 na kappaleena.

Bruno Kiviköski.

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salaainen.

RAPORTTI n:o 29.

Varsova ssa 17 p:nä elo kuuta

33 / 159 Sal. 10. 1939.		
19/39	19	Liit.
RYHMÄ	ALASTO	ASIA
5	C 13	

Asia: Lehtitiedot joukkokeskityksistä Danzigiin.

Tavattessani toissailtana Danzigin kauppakamarin puolalaisen johtajan /kauppakamarissa on 2 saksalaista ja 1 puolalainen johtaja/ tiedustelin häneltä miten yhteistyö saksalaisten ja puolalaisten virkamiesten kanssa sujuu. Hän kertoi että ainakin tähän asti on yhteistyö jatkunut entisen kaltaisena ja hyvänä, niin että sattuneet rettelöt ja kahaukset ovat koskeneet vain tulliviranomaisia.

Kun sanomalehdissä oli näkynyt uutisia saksalaisten suurista joukkokeskityksistä Danzigiin ja mainittu siellä olevan jopa 40,000 saksalaista, tiedustelin näidenkin tietojen todenperäisyyttä. Hän selitti nämä tiedot kokonaan vääristellyiksi ja liioitelluksi. Hänen arvionsa mukaan oli Danzigissa aseistettuja joukkoja korkeintaan 20,000 miestä, joita enintään 2,000 oli Saksasta tulleita muiden ollessa Danzigin omia asukkaita. Joukot ovat kyllä hyvin aseistettuja ja omaavat kaikenlaisia uudenaikaisia aselajeja.

Viron tšekäläinen lähettiläs, joka kolmisen viikkoa sitten oli käynyt Danzigissa, arveli joukkojen lukumäärän vieläkin pienemmäksi ja että niistä Saksasta tulleita olisi enintään n. 1,500 miestä. Samoin kertoi hän, ettei Danzigin

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

alueen ja Puolan rajalla näkynyt mitään joukkoja, vaan näyt-
ti koko raja päinvastoin aivan vartioimattomalta, joten ulko-
maiden lehtien julkaisemat uutiset joukkojen keskittämisestä
rajalle ja Danzigiin ovat liioiteltuja ja vailla todellisuus-
pohjaa.

Bruno Kivikoski.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 13

ASIA: _____

Varsovassa olevan lähettytön raportti n:o 70.

Ministeriö Kivikoski

17/8 1939.

Min/Pa.

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 1010-341.

Varsova S S A 17 P: N Ä e l o K U U T A 19 39.

VIITTAUS:

P: N Ä K U U T A 19 P: T T Y n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

37/1159 Sel. 39.		
19/8-39	42	111
RUHMÄ	USASTO	ASIA
5	C/10	

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Lähetystön raportti n:o 30.

Allekirjoittanut lähettää oheisena kunnioittaen
 Ulkoasiainministeriölle raporttinsa n:o 30: "Puola ja
 yleispoliittinen tilanne" /siv. 1 - 4/ kahdeksana kap-
 paleena.

Bruno Kivikoski.

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 30.

Varsova ssa 17 p:nä elo kuuta 1939.

Asia: Puola ja yleispoliittinen tilanne.

19/8-39	N2	LII.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C13	

Käydessäni tänään tapaamassa ulkoasiainministeriön itäisen osaston päällikköä, jota diplomaattikunnassa yleensä pidetään yhtenä ulkoasiainministeriön parhaimmista ja pystyvimmistä miehistä, jouduin hänen kanssaan pitkään keskusteluun nykyisestä tilanteesta ja esitän tässä eräitä hänen näkökohtiaan, vaikka eivät ne sinänsä käsitäkään mitään uutta, mutta ovat omansa valaisemaan puolalaisten virallisten piirien kantaa.

Keskustelumme ensi osa koski Moskovan neuvotteluja, joiden osastopäällikkö Kobylanski arveli vielä vievän pitkän ajan ja tuottavan englantilaisille ja ranskalaisille monta yllätystä monenmoisten vaatimusten muodossa Neuvostoliiton taholta. Hänen käsityksensä mukaan Neuvostoliitto kaikkein mieluummin olisi pysynyt erillään neuvotteluista jotta se vanhaa taktiikkaansa jatkaen olisi ollut tilaisuudessa toimimaan omien tarkoitusperiensä ajamiseksi sitten, kun muut maat ehkä sodan käytyään olisivat olleet muokatut tällaista toimintaa varten. Saksan ja Japanin pelko oli kuitenkin pakottanut Neuvostoliiton ryhtymään neuvotteluihin, mutta koettaa se niissä saada mahdollisimman suuria etuja, koska englantilaiset ja ranskalai-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

set venäläisiä tuntematta eivät osaa hoitaa neuvotteluja niin-
 kuin pitäisi. Venäjän pelko oli ollut siksi suuri, että se
 ilman muuta olisi hyväksynyt Englannin ja Ranskan ehdotukset,
 jos ne olisi esitetty kategorisina. Hän mainitsi että Tur-
 kissa, jossa venäläiset tunnetaan, oli kovin ihmetelty englan-
 tilaisten ja ranskalaisten neuvottelumetoodeja ja pidetty niitä
 Venäjällä tapahtuvissa neuvotteluissa aivan mahdottomina. Puolaa
 ei ole neuvotteluihin kutsuttu eikä se tahdokaan niihin osal-
 listua, koska se samoinkuin muutkin Neuvostoliiton naapurimaat
 haluaa säilyttää itsenäisen asemansa ja jatkaa tähän astista
 politiikkaansa tasapainon ylläpitäjänä sitoumatta minkäänlaisiin
 valtaryhmiin. Puolan sopimus Englannin kanssa on katsotta-
 va vain Saksan taholta uhkaavan vaaran varalta otetuksi va-
 kuutukseksi. Neuvostoliiton ulkopoliitikassa on huomattavissa
 pieni imperialistinen piirre, mutta siltä taholta ei pitkään
 aikaan ainakaan ollut mikään vaara uhkaamassa sen naapurimai-
 ta. Puolan ja Neuvostoliiton välit ovat tyydyttävät ja nor-
 maalit eikä Puolassa enempää toivotakaan. Puolan kanta mahdol-
 lisiin takuihin nähden Neuvostoliiton naapureille on tuotu Lon-
 toossa ja Pariisissa selvästi esille ja ilmenee myös niistä
 ilmoituksista, jotka Puolan lähettiläs m.m. Helsingissä on äs-
 kettäin tehnyt.

Puolan ja Saksan suhteissa ei kesän kuluessa ole ta-
 pahtunut mitään muutosta. Puolassa ollaan rauhallisia mutta
 myös valmistauduttu kaiken varalta. N.s. "hermojen sota" ei
 ole puolalaisiin mitään vaikuttanut. Kun Saksan kannan lopul-
 linen määräminen riippuu yhdestä miehestä, ei kukaan tiedä
 mikä ratkaisu tulee olemaan. Saksan sisäinen tila on kuitenkin

kin kriitillinen ja vastainen kehitys riippuu siitä sotaa
 vaiko rauhaa haluavat pääsevät voitolle. Edellisiin kuuluu
 m.m. Ribbentrop ja Goebbels, jälkimmäisiin Göring ja suuri
 yleisö. On 3 mahdollisuutta nimittäin sota tai sitä halua-
 vien vieroittaminen vaikutusvaltaisista asemistaan tai sitten
 että Hitler ei tee ratkaisua jolloin tilanne jatkuu vielä
 jonkin aikaa nykyisellään, vaikka se tuntuukin vaikealta.

Lehdistössä esitettyjä arveluja, että keskusvallat lo-
 pultakin yrittäisivät saada konferenssin koolle pohtimaan ti-
 lannetta, pidetään Puolassa epätodennäköisinä ja mahdottomina,
 koska koko maailma jo on perillä Saksan todellisista pyrki-
 myksistä eikä kukaan senvuoksi liene halukas tuollaiseen osal-
 listumaan.

Balkanin maista ei kukaan halua liittyä yhteistoimin-
 taan akselivaltojen kanssa, koska ne katsovat suuremman vaa-
 ran uhkaavan itseään juuri siltä taholta. Samoin ei Japani,
 huolimatta päinvastaisista uutisista, halua sitoa itseään lii-
 aksi niihin, koska sen etujen mukaista lopultakin on saada
 järjestetyksi suhteensa Englantiin ja Yhdysvaltoihin, mutta
 koettaa se sitä ennen tietysti saavuttaa mahdollisimman suu-
 ria etuja itselleen ja jollakin tavalla kunnialla saada Kii-
 nan sodan loppuun.

Puolan sisäisestä tilasta mainitsi osastopäällikkö kaik-
 kien puolueiden olevan edelleen yksimielisesti hallituksen ta-
 kana, niin ettei mitään sisäisiä vaikeuksia ole ollut eikä
 ole odotettavissa. Yksinpä ukrainalaisetkin alkavat käsittää,
 että heidän ainoa mahdollisuutensa on järjestää sovinnossa
 asiansa ja lehtitietojen mukaan onkin paraillaan käynnissä

neuvotteluja ukrainalaisten johtomiesten ja hallituksen edustajien välillä.

Englannista saatu luotto käytetään ennen kaikkea raaka-aineiden ostoon, joskin joku määrä sotatarvikkeita on sitä vastaan Englannista hankittu. Teollisuus on nyt niin järjestetty, että se pystyy tuottamaan 80 % kaikista sotatarvikkeista. Lainaneuvottelut ovat toistaiseksi keskeytyneet, mutta niillä ei ole kiirettä, koska Puolan valtiotalous on siten järjestetty, ettei nykyinen tilanne tuota mitään suurempia vaikeuksia ja mobilisatiosta aiheutuvat menotkin, jotka eivät nouse erikoisen suuriksi, voidaan hyvin kestää.

Bruno Kivikosa.

*Myyn
Kirjasto*

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 13

ASIA: _____

Varsovaan olevan lahetystöni raportti n: 31.

Ministeri Kivikoski

21/8 1939.

Min./Pd.

V A R S O V A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 1034/346.

Varsova SSA 21 P:NÄ elo KUUTA 19

VIITTAUS:

..... P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
35/160 Pal D. 1939		
29 398-39	Ne	Liitt.
RYHMÄ N	OSASTO 5 C13	ASIA

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Lähetystön raportti n:o 31.

Allekirjoittanut lähettää oheisena kunnioittaen
Ulkoasiainministeriölle raporttinsa n:o 31: "Puola ja
sodanuhka" /siv. 1 - 5/ kahdeksana kappaleena.

Bruno Kivikoski.

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö Salainen.

RAPORTTI n:o 31.

Varsova ssa 21 p:nä elo kuuta 1939. 35/160 Pal D. 1939.

Asia: Puola ja sodanuhka.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
29/8-39	102	Liitt.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C13	

Vaikka Varsova tavallaan muodostaakin nykyisen kiristyneen kansainvälisen tilanteen polttopisteen, on tietojen saaminen täältä kuitenkin vaikeata. Tämä johtuu osaksi vieranomaisten suuresta vaiteliaisuudesta, mutta ennen kaikkea siitä, ettei kukaan todella tiedä mitä on odotettavissa ja mitä lähimmät päivät ehkä tuovat mukanaan. Sanomalehdistö kautta maailman on täynnä uutisia, joista kuitenkin suurin osa on liioiteltuja ja vääristeltyjä sekä varsin huomattava osa propagandatarkoituksessa tahallisesti keksittyjä, niin että on luonnollista yleisen mielipiteen kaikkialla vähitellen muokkautuvan omaksumaan pelätyn sodan ainoana mahdollisena ratkaisuna. Yleisin mielipide on, että lopullinen ratkaisu riippuu Saksasta, joka ainakin on päättänyt kiristää tilanteen äärimmilleen, saattaakseen vastapuolen myönnytyksiin, mutta on myös niitä, jotka arvelevat, että länsivallat ehkä katsovat hetken tulleen, jota on käytettävä Saksan kukistamiseksi.

Puola ei tietenkään halua sotaa, mutta se ei liioin aijo luopua sille tärkeistä elinintresseistä. Yleinen mieli-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

pide maassa on rauhallinen, mutta päättävä. Johtavissa sotilas- ja hallituspiireissä ollaan tietoisia, mitä sota Puolalle merkitsee. Tiedetään, että alkuhyökkäys tulee niin voimakkaana, ettei sitä kestävä vaan ollaan pakotettuja perääntymään ehkä hyvinkin pitkälle, mutta lasketaan myös, ettei vihollinen kestä pitkäaikaista sotaa ja että jonkun ajan kuluessa on asema muuttunut Puolalle edulliseksi, koska kukaan ei tunnu epäilevän sellaisen sodan lopullista tulosta, johon melkein koko Eurooppa osallistuu. Tästä varmuudesta johtuu myös täällä verraten yleinen optimismi. Kun kerran sodan lopputulos on kaikille selviö, niin ei kai Saksan johtaja silloin sitä aloita eikä ainakaan saksalaisen kaupungin Danzigin takia. Eräiden täällä käymieni keskustelujen kuluessa on esitetty sellainenkin oletus, että Saksa aloittaisi sodan ja päivässä tai parissa valtaisi vain Danzigin, koridorin sekä Ylä-Shlesian eikä etenisi enempää ilmoittaen, että tahtoo vaan sen mikä Saksalle on ennenkin kuulunut. Olisivatko Englanti ja Ranska siinä tapauksessa valmiit ryhtymään sotaan? Eräs suurvallan lähettiläs oli puolalaisille sotilasviranomaisille esittänyt tämän oletuksen ja olivat nämä silloin lausuneet, että se olisi pahin ja vaarallisin kaikista mahdollisuuksista. Nykyinen tilanne ei ole Puolan ulkoasiain johtajalle mieluinen. Hän olisi tahtonut jatkaa itsenäistä politiikkaa pitämällä Puolan erillään kaikista valtaryhmyksistä. Tilanne kehittyi kuitenkin siten, ettei ollut muuta mahdollisuutta kuin hyväksyä Englannin tarjoama takuu ja kansallisen itsetunnon ylläpitämiseksi vastata siihen sitoutumalla vastavuoroiseen takuuseen. Sotilaspiirit ovat tällä

hetkellä ulkoasiain johtajan takana ja tukena, mutta jos tilanne jotenkin selviytyisi ja neuvotteluista tulisi kysymys, loppuisi sotilaspiirien kannatus ja ministeri Beck, niin vahvalta kuin hänen asemansa nyt näyttääkin, voisi tuskin hoitaa muuttunutta tilannetta, vaan olisi ulkoasiain johdossa toimitettava henkilövaihdos. Englannin takuuseen luotetaan yleensä, mutta ei sataprosenttisesti. Lienee varmaa, että Englannin taholta jo joku aika sitten on tunnusteltu maaperää myönnytysten mahdollisuuksille Danzigin kysymyksessä, mutta sai tunnustelu täällä varsinkin sotilasjohdon taholta aivan negatiivisen vastauksen /Ironsiden käynti Puolan marsalkan luona. Ironsiden vierailun keskeytys suunniteltua lyhemmäksi ja hänen niukkasanaan haastattelunsa Englannin lehdille^{1/}. /Yhdysvaltain taholta lienee Pariisissa oltu myös toiminnassa vielä aivan viime päivinä samassa tarkoituksessa^{2/}. Yleinen mielipide Puolassa samoin kuin kai Saksassa on kuitenkin nyt yllytetty niin jyrkäksi, että tuntuu mahdottomalta, että kumpikaan voisi tällä hetkellä perääntyä ilman, että täytyisi tapahtua ainakin täällä huomattavia muutoksia hallituksen johtavissa piireissä.

-
- 1/ Ironsiden matkasuunnitelma oli valmistettu. Puolan marsalkalle olisi hän kuitenkin esittänyt jonkinlaisen tunnustelun Danzigin kysymyksen järjestämisestä, siten että Puola olisi tehnyt joitakin myönnytyksiä. Marsalkka vastasi niin jyrkästi, että Ironside päätti heti palata Englantiin, jonne tultuaan hän lehtimiehille myöntämässään haastattelussa lausui vain, että hänen matkansa oli ollut yksityisluontoinen.
- 2/ Tätä olettamusta en voi kontrolloida täällä ja olen vaakuutettu, että Puola ei ole ollut asiasta tietoinen, jos Yhdysvaltain Pariisin suurlähettiläs todella on Ranskan ulkoasiainministerille tehnyt jonkun esityksen Danzigin kysymyksen selvittämistarkoituksessa.

Kun ei sitä ole odotettavissa, oletetaan, että tilanne huolimatta ilmeisestä kärjistymisestään vieläkin tulee jatkumaan entisellään.

Tätä olettamusta tukee kyllä se tosiasia, että Danzi-
gin senaatin puheenjohtaja ja Puolan edustaja Danzigissa
paraillaan neuvottelevat puolalaisten tullivirkamiesten oikeuk-
sia koskevista riitakysymyksistä ja että nämä neuvottelut näyt-
tävät sujuvan hyvin. Tämä voidaan tulkita siten, että Hitler
katsoo vielä mahdolliseksi odottaa ja että vireillä olevat
riidat selvitetään paikallisilla neuvotteluilla Danzigissa.

Varsovan diplomaattikunnasta pitäneen suurin osa tilan-
netta aika epätoivoisena ja kestävämmän. Lomalta paluuni
jälkeen ei minulla ole vielä ollut tilaisuutta useampia ta-
vata, mutta olen tapaamiltani kuullut heidän keskusteluistaan.
Suurin optimisti on Japanin suurlähettiläs, joka aina on ol-
lut erinomaisen hyvin informoitu ja jota pidetään poikkeuksel-
lisen kykynevästä sekä terävänä miehenä. Olin eilen hänen luo-
naan ja sanoi hän edelleen uskovansa 99 prosenttisesti rau-
han säilymiseen. Hänellä oli oma selityksensä siihen, että
varsinkin Englannin lehdistö viime päivinä on julistanut so-
dan mahdollisuuden ilmeiseksi. Sillä tahdotaan jouduttaa Mos-
kovan neuvotteluja ja toiselta puolen valmistaa Englannin
yleistä mielipidettä niihin myönnytyksiin, jotka Englannin on
pakko tehdä Japanille Tokion neuvotteluissa. Olin jo aikai-
semmin kuullut olettamuksen, että Saksan lehtien jyrkkä kir-
joittelu olisi osaksi johtunut Saksan halusta auttaa Japania
mainituissa neuvotteluissa. Omasta puolestani en voi arvostel-
la onko sanotulla olettamuksella mitään todellisuus pohjaa.

Suurlähettiläs oletti, että tšekäläisen ulkoasiainministeriön lähetystölle toimittama kiertokirje, jossa ilmoitettiin mistä kaasunaamareja oli saatavissa ja jonka mukana seurasi ohjeita pommihyökkäyksen varalta, oli diplomaattikuntaa hermostuttanut. Mainittakoon huvin vuoksi, että ohjekirjaset olivat yksinomaan puolankielisiä ja että kiertokirjeessä mainitusta toimistosta oli Japanin ambassaadin sihteerille, joka oli sinne soittanut ja tiedustellut kaasunaamareita, ilmoitettu että kaasunaamaritilaus, jos se nyt tehdään, voidaan toimittaa kuukauden kuluttua. Tilaus oli jäänyt tekemättä.

Puolan lehdistö torjuu jyrkästi ajatuksen neljän valtion konferenssista, pitäen sitä Saksan taholta yrityksenä pelottaa muut valtiot myönnytyksiin ja sen jälkeen lupauksistaan huolimatta jatkaa taas valloituksiaan, kuten tapahtui Münchenin konferenssin jälkeen.

Bruno Kirikoski.

*Ministeriön
pöytäkirja*

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 13

ASIA:

Varsoissa olevan lähetystön raportti n:o 32.

Ministeri Kivikoki

27/8 1939

Mim/Pol.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

V A R S O V A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ: 36/160 Pal D. 1939.

KIRJELMÄ n:o 1044/349.

2578-39	№	Liitt.
39	OSASTO	ASIA
N 5	C13	

Varsova SSA 23 P:NÄ elo KUUTA 1939

VIITTAUS: _____

P:NÄ _____ KUUTA 19 _____ P:TTY _____ n:o _____

VIITTAUS: _____ D. U. M. _____ / _____ 19 _____

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Lähetystön raportti n:o 32.

Allekirjoittanut lähettää oheisena kunnioittaen
 Ulkoasiainministeriölle raporttinsa n:o 32: "Saksan -
 Neuvostoliiton hyökkäämättömyyssopimus" /siv. 1 - 3/
 kahdeksana kappaleena.

Bruno Kivikoski.

V A R S O V A

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. OSIAINMINISTERIÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 32.

Varsova ssa 23 p:nä elo kuuta 1939.

Asia: Saksan - Neuvostoliiton hyök-
käämättömyys-sopimus.

No 36 / 160 Sal. D. 1939.		
25/8.39	No	L.H.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
S	CH	

Toissa yönä täydellisenä yllätyksenä saapunut tieto Saksan ja Neuvostoliiton välillä tehtävästä hyökkäämättömyys-sopimuksesta aiheutti paljon arvailuja ja uusia laskelmia sekä suurta touhua varsinkin diplomaattikunnan keskuudessa.

Ulkoasiainministeriössä annettiin ainakin ulospäin ymmärtää, ettei sopimus aiheuta suurtakaan muutosta tilanteeseen. Puola ei sotilaallisissa laskelmissaan koskaan ole ottanut huomioon Neuvostoliiton taholta saatavaa apua. Sen vuoksi ei Moskovan neuvotteluillekaan ole annettu erityisempää merkitystä ja virallisissa piireissä on -- kuten aikaisemmin olen tiedoittanut -- suhtauduttu melko skeptillisesti niihin, koska on käsitetty, että Neuvostoliitto mieluummin tahtois petyä irti kaikista sitoumuksista ja säilyttää toimintavapautensa. Sotilaallisesti Saksan - Venäjän sopimus ei siis merkitse mitään. Ensin oltiin ehkä hieman levottomia sen vaikutuksesta Lontoossa ja Pariisissa, mutta jo eilispäivän kuluessa kävivät sekä Englannin että Ranskan suurlähettiläät ilmoittamassa ulkoasiainministerille, että molemmat maat pysyvät sitoumuksissaan. Joka tapauksessa arveltiin ul-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

koasiainministeriössä, että sodan vaara, johon täällä oli suhtauduttu verraten suurella optimismilla, oli kasvanut, niin että nyt noin 60 % mahdollisuuksista oli sodan puolella, kun taas tähän asti oli uskottu 60 prosenttisesti rauhan säilymiseen. Puolan lehdistö on suhtautunut täysin rauhallisesti uutiseen, selittäen Saksan laskevan liian suureksi tapahtuman merkityksen ja että neuvottelujen salaperäisyys oli tarkoitettu tekemään hermostuttavan vaikutuksen Puolassa, mutta että siinä on täysin epäonnistuttu. Lehdistö ihmettelee tiedon vaikutusta Saksan kansaan, jolle kaiken Neuvostoliiton vastaisen propagandan jälkeen tullaan esittämään aivan päinvastaisia lausuntoja, sekä myös sen vaikutusta Japanin - Saksan suhteisiin.

Omituista huomiota herätti diplomaattikunnassa se, että Neuvostoliiton suurlähettiläs eilen lähetti kaikille lähetystöpäälliköille venäjänkielisen kopion "Tass" in asiaa koskeva vasta uutisesta sekä Izvestiassa eilen julkaistusta asiaa koskevasta kirjoituksesta.

Diplomaattikunnan kesken oli vuorovaikutus eilispäivän kuluessa hyvin vilkas. Esitettiin tietysti eri suuntiin käyviä arveluja ja otaksumia, joille ei kuitenkaan voida antaa mitään asiallista merkitystä. Sopimustahan ei vielä ole tehty, sen tekstiä ei tunneta. Ehkä neuvotteluissa vielä ilmenee vaikeuksia j.n.e.? Moskovasta saatujen tietojen mukaan tultaisiin neuvotteluja Englannin ja Ranskan kanssa jatkamaan, koska Saksan kanssa tehtävä sopimus ei estä tekemästä sopimusta hyökkääjää vastaan. Puolalaisissa piireis-

sä kuitenkin mieluummin uskotaan, ettei sanottuja neuvotte-
luja tulla jatkamaan tai, että ne eivät kumminkaan johda
positiivisiin tuloksiin.

Puolassa on viime aikoina edelleen valmistauduttu so-
dan varalta. Liikekannallepanoa on jatkettu. Puolalaisten an-
tamien tietojen mukaan olisi aseissa 2 miljoonaa miestä,
mutta tämä luku näyttää liioitellulta. Luulisin että 1,4 mil-
joonaa suunnilleen vastaisi totuutta, niin että aikaisemmin
mobilisoitujen n. 800.000 lisäksi olisi viime viikkoina mo-
bilisoitu 600.000 miestä.

Vaikka näyttääkin siltä, että Saksa yhä edelleen pyr-
kii pakottamaan Puolan myönnytyksiin ilman sotaa, tuntuu toi-
selta puolen ^{Puolan} / iuja kanta horjumattomalta, niin että aseelli-
nen ratkaisu alkaa näyttää ainoalta mahdollisuudelta. Sodan
sattuessa täytynee hallituksen verrattain pian siirtyä Varso-
vasta ja diplomaattikunnassa arvellaan, että Lublin olisi va-
littu hallituksen toimintapaikaksi, jonne diplomaattikunnan-
kin olisi silloin siis siirryttävä. Asiaa ei kukaan ole
ulkoasiainministeriöstä tiedustellut, mutta eräs sotilasviran-
omainen oli ollut tietävinään tällaisesta suunnitelmasta, jo-
ka tuntuukin todennäköiseltä.

Bruno Kivikoski.

*Polkari
ministeriön*

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: 10

ASIA:

Varsovaan olevan lähetystön raportti n:o 30.

Ministeriön Kivikokous

24/8 1939

Min./Pol.

V A R S O V A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ: 22/160 Sal. 1939

KIRJELMÄ n:o 1050/351.

Varsova SSA 24 P:nÄ elo KUUTA 19 39.

VIITTAUS:

P:nÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö

LLE

ASIA: Lähetystön raportti n:o 33.

Allekirjoittanut lähettää oheisena kunnioittaen
Ulkoasiainministeriölle raporttinsa n:o 33: "Tuokioku-
va Varsovasta" /siv. 1-2/ kahdeksana kappaleena.

Bruno Kivikoski.

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 33.

Varsova ssa 24 p:nä elo kuuta 1939. 37/160 Val D. 19 39

Asia: Tuokiokuva Varsovasta.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
No	Liik.
26/8-39	
5	C/13

Tilanne kärjistyy nopeasti loppuratkaisua kohti. Valmistelut Puolan puolelta jatkuvat kiihtyvässä tahdissa, koska ulospääsystä tilanteesta ei ole näkyvissä paitsi sodan muodossa. Englanti on täällä ilmoittanut, että pääministeri Chamberlainin kirje Hitlerille oli viimeinen yritys, niin ettei Englannin taholta enää ole odotettavissa enempiä toimenpiteitä.

Viime yönä on Puolassa mobilisoitu väkeä seitsemästä ikäluokasta, niin että aseissa olevien joukkojen lukumäärä, ulkomaisten sotilasasiamiesten arvelujen mukaan, nyt nousee siihen määrään, jonka viime raportissani mainitsin.

Ulkomaalaiset poistuvat kaupungista ja on Suomeen matkaa varten viime päivinä leimattu lukuisten englantilaisten ja amerikkalaisten passeja.

Varsovan vuokra-autoista ja vuokra-ajureista on suurin osa saanut määräyksen olla valmiina Pragan puolella kaupunkia. Lennätin konttorissa, pankeissa ja kaasusuojeluyhdistyksen toimistossa on suuret joukot ihmisiä, mutta mitään paniikkia ei silti ole huomattavissa.

Tarkistamattomien tietojen mukaan olisivat saksalaiset viime yönä ottaneet Danzigin rautateiden hallinnon haltuunsa pakottaen

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

puolalaiset virkailijat jättämään toimensa.

Saksan - Neuvostoliiton hyökkäämättömyys-sopimuksen tekstin toimitti Neuvostoliiton suurlähetystö ensimmäisenä tšekäläisten lähetystöjen tietoon. Toiselta taholta saatiin se vasta pari tuntia myöhemmin. Saksan sopimuksesta maksama hinta askarruttaa mieliä ja yleisin otaksuma on että se on jätetty Puolan maksettavaksi. Saksa olisi vakuuttanut, ettei sillä ole pyrkimyksiä Ukrainaan nähden ja olisi luvannut lakkauttaa kaikki Saksassa tähän asti enemmän tai vähemmän Saksan hallituksen tieteen ja myötävaikutuksella toimineet ukrainalaiset järjestöt. Venäjä saisi Saksan puolesta vapaasti anastaa Puolalle kuuluvat ukrainalaiset alueet, minkä Neuvostoliitto tekisikin jonkun ajan kuluttua sodan alkamisesta ja ainakin silloin kun saksalaiset saavat Varsovan haltuunsa.

Vaikka Puolan vastarinta tulee olemaan luja, ei kukaan näytä epäilevän sotatapahtumien kehittymistä siihen, että puolalaisten on peräännyttävä. Jos Neuvostoliitto sekaantuu leikkiin, näyttää asema todellakin synkältä Puolalle, koska yleinen käsitys muutenkin on se, että vihollisuudet Saksan länsirintamalla tulevat muodostumaan asemasodaksi, mikä ei sido suuresti Saksan voimia ja jättää sille mahdollisuuden voimakkaaseen sekä nopeaan ratkaisuun Puolan kanssa.

Siitä milloin hyökkäys alkaa on monia arvailuja. Heti, ensi sunnuntain jälkeen tai vasta Nürnbergin puoluekokouksen jälkeen. Kaikki riippuu Saksasta, sillä Puola ei hyökkäystä aloita sitouduttuaan Englannille ja Ranskalle pysymään rauhallisena. Kukaan ei osaa keksiä mahdollisuutta, millä tilanne sodatta selvitettäisiin, ellei Saksa luovu vaatimuksistaan.

Bruno Kivikoski.